

Motokrossi tipptase

Eestlased tahavad lätlaste eeskujul korraldada soolotsiklite motokrossi MM-i etappi ja tuua siia ka Rahvuste motokrossi. lk 16

Eelkooli-kohustus

Vanemad näevad eelkoolis vabatahtlikku kohustust. lk 4-5

Vaikelu sünonüüm Olav Maran

lk 12-13

Kandidaat kahtlustab oma allkirja võltsimist

Teinegi Saue Suurliidu saadiku-kandidaat teatas võimalikust pettusest. lk 2

Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EUROT | VÄLISMAAL 2,10 EUROT | NR 190 | TEISIPÄEV, 1. OKTOOBER 2013

ajaleht.epl.ee

TAMREX

KVALITEETNE TÖÖRIIE ROKIB TÄIEGA!

SNICKERS WORKWEAR kootud logomüts

art 9084/0400

HIND 13.- €

TAMREX Hi-Vis talvejope

art 775-6618

HIND 99.- €

TAMREX WinterPRO talvekindad

art 44-384

HIND 19.90 €

TAMREX Hi-Vis talvepüksid

art 776-6618

HIND 79.- €

COFRA Muspell talvesaapad

art 13500

HIND 129.- €

TAMREX

Snickers
WORKWEAR

COFRA
BORN TO WORK

Reguleeritav ja eemaldatav kapuuts

Pehmest fliisist vooder

Kõrge krae kaitseb tuule eest

Kvaliteetne OPTI tõmbluk

Mahukad rinnataskud

Töötõenditasku

Lõige tagab vaba liikumise

Kvaliteetsed õmblused

Mahukad lukuga küljetaskud

Pikendatud seljaosa

Öli- ja mustust-hülgav kangas

Soe vatiinvooder

Funktsionaalne reietasku

3M helkurribad

Vastupidav Carrington-kangas

Põlvkaitsetetaskud

Tugevast Cordura-kangast sääre alumised servad

Tamrexi nime kandvaid tooteid iseloomustavad hea materjalide valik, toodete kasutusmugavus, funktsionaalsus, nutikus ja orienteeritus detailidele. Mõistliku hinna ja kõrge kvaliteedi taga on aastatepikkune pühendumine kliendi vajaduste kaardistamisele ja parimate lahenduste leidmisele. Tamrexi oma tootesarjast leiab head hinda ja kvaliteeti hindav klient töökindad, tööriided ja tööjalanõud, aga ka mitmed isikukaitsevahendid, suitsuandurid, efektiivsed tulekustutid, tuletetid, esmaabikomplektid jpm.

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2013 või kuni kaup jätkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN
Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU
Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU
Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE
Pikk 2

VILJANDI
Riia mnt 42a

JÕHVI
Tartu mnt 30

VÕRU
Piiri 2

VALGA
Vabaduse 39

NARVA
Tallinna mnt 19c

HAAPSALU
Ehitajate tee 2a

PAIDE
Pikk 2

JUHTKIRI

Ühistransporditu Eesti laienemine

Kui Eestis räägitakse ühistranspordist, siis peamiselt tasuta ühistranspordist. Suure osa Eesti häda pole aga mitte see, palju sõit bussi, rongi või muu liikuriga maksab, vaid lihtsalt ühistransporditus.

On terve rida paiku, kus elab hulk inimesi, tegutseb kool ja mõni oluline keskus, elanikke ehk polegi vähe, aga bussid seal ei käi. Või kui käivadki, siis igal juhul on üksnes ühissõidukitele lootmine üsna lootusetu üritus. Neid käib päevas paar-kolm, see teeb sealt kusagile suuremasse keskusse mineku kanglasteoks.

Need paigad ei tarvitsegi suuremast keskusest kaugel asuda. Jah, nende läheduses on tõmbekeskused, kuid tõmmaku see keskus või ärgu tõmmaku, sinna lihtsalt ei pääse. 30 püsielanikuga Tsitre külast Harjumaal läheb päevas Tallinnasse kaks bussi, olgugi et vahemaa on ainult ligikaudu 50 kilomeetrit ja Tallinn selle paiga jaoks selge tõmbekeskus. 300 inimesega Hagudi küla Harju- ja Raplamaa piiril peab läbi saama viie bussiga päevas – juba veerand kuuest õhtul sealt enam ühissõidukiga minema ei saa. Mis siis, et vahemaa Tallinnani on alla 30 kilomeetri.

Mõni räägib valdade ühinemisest kui pääseteest. Kuid Pühajärve valla ühinemine Otepää linnaga pole näiteks

Kääriku jaoks asja muutnud: tunnustatud spordikeskusest lähima linnani läheb päevas ainult kolm bussi. Vahemaa on ainult 13 kilomeetrit.

Teinekord pole asi kuigi kiita ka suuremate keskuste puhul. Jõgeva ja Põltsamaa võivad olla teineteisele lähimad linnad,

vahemaa alla 30 kilomeetri, kuid päevas käib nende vahel kõigest üks buss. Otepää ja Elva on samuti teineteisele lähimad – 23 kilomeetrit –, aga päevas sõidab nende vahet kaks bussi ja pühapäeviti ühtegi. Jah, loomulikult on ka väikeseid kohti, kus ühissõidukid liiguvad sageli, ent enamasti siis, kui koht paikneb mõne olulisema trassi ääres.

Üha selgemaks saab, et teatud Eesti piirkondades, mis ehk ei tarvitsegi kauged ega väga väikesed olla, on autota elada peaaegu võimatu. Või siis toimuks see sunnismaisena või puhtalt kellegi armust. Regionaalminister peab sellest rääkima, mitte pelgalt kaarte joonistama. Kaartide joonistamine ei pane veel busse käima. Tema asi on peatada Eesti maapiirkondade hääletu alistumine. **•**

REPLIIK

Tartu, halva mõtte linn

Reede öösel kella kahe paiku on Tartu Rüütli tänaval tänavapidu just õige hoo sisse saanud. Sajad noored ja vanemad tähistavad siin järjekordset nädalavahetust, mida saadavad üksteise järel tühjenevad õlle- või siidriklaasid. Avatud baariustest kostub muusikat, mis seguneb räuskamise, naeru ja jutuvadaga. Selle keskmes ajab sinises jakis Margus Tsahkna tõsist Eesti asja. Ta on koos kaaslastega Isamaa ja Res Publica Liidust püstitanud otse öise peo keskele sinise kategea telgi, millel suurelt kirjas IRL, ja näib, et võtnud eesmärgiks kõigile purjutajatele erakonna vaated ja põhimõtted korralikult selgeks teha. Muidugi võib selleks kuluda terve öö – näiteks ei pruugi alkoholivabad päevad või praegusest kallim viinapudeli hind paljudele pidulistele nii palju peale minna kui Tsahknaale endale. Ainus küsimus on, kas kuulajajale jääb ka midagi meelde või leiavad nad lihtsalt järgmisel hommikul nutifonist uduse pildi peopoliitikuga, saatjaks sõnum: „Jõin koos Tsahknaga!” **• Kelli Seiton**

Lk 11 Ott Pärna: kui tahame rikastele riikidele järele jõuda, peab Tallinna roll veelgi suurenema

110 KM/H KEHTIVUS PIKENES OKTOOBRI LÕPUNI

Maanteeamet pikendas suurmaa lubatud sõidukiiruse 110 km/h kehtivuse aega. Kehtestatud lõikudel võib 110/h tunnis sõita 31. oktoobrini või kuni suurima

lubatud sõidukiiruse tühistamiseni. Peagi tellib amet analüüsi piirkiiruste hindamiseks ning kehtestab selle alusel teede tegelikule olukorrale vastavad piirkiirused. **EPL**

Täna digilehes

••• Tele2 Eesti alustab iPhone 5c ja 5s müüki
 ••• Putin kehtastub mängus „Ära jama Putiniga” superkangelaseks

Juba teine Saue vallas kandideerija kinnitab petuvõrku sattumist

Valimisliidu Suurliit nimekirjas kandideerija ei pea avaldusel olevat allkirja enda omaks.

Reedel kirjutas Eesti Päevaleht Saue vallas Suurliidu nimekirjas kandideerivast vanahärrast Viktor Perist, kes väitis, et temalt on kandideerimisavaldusel olev allkiri välja petetud. Nüüd väidab samas nimekirjas kandideeriv Tiina Nummela, et dokumentidel olev allkiri pole tema oma. Õhus on võltsimiskahtlus. Pealegi on Nummela kandideerimisdokumentidel kogunisti kaks eri allkirja, millest ta ei tunnista omaks kumbagi.

Võõras allkiri

Nummela rääkis, et jalutas septembri alguses Laagri asulas jõe kaldal koeraga, kui tema poole pöördus mees, kes soovis rääkida poliitikast ja valimistest. Pensionärist Nummela, kes on eelmise sajandi lõpust kuulunud Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda, oli aga otsustanud tänavu kandideerimisest loobuda, tuues põhjuseks tervise ja Soome mineku. Seda ütles Nummela ka teda kõnetanud mehele. „Mingit allkirja mina talle ei andnud,” rõhutas Nummela korduvalt.

Mõni aeg hiljem, kui valdas olid saadikukandidaadid registreeritud, tuli Nummela le üllatuseks kodupartei ehk sotside küsimus, miks ta loobus nende nimekirjas kandideerimisest, aga andis end üles Suurliidu kandidaadina. Vallamajas asja uurides ja kandideerimisdokumentidega tutvudes oli ehmatas suur. „Paberitel olev allkiri polnud minu oma,” rääkis Nummela. Tema ehmatust kinnitas ka vallasekretär, kes soovitas võltsingukahtluse korral kirjutada politseisse avaldus. Seda Nummela seni teinud ei ole.

Saue valla valimisliidu Suurliit esindaja, ettevõtja

Aivar Tootsi lükkas Nummela väited ümber. Ta ütles, et oli koos sõbraga Laagri asulas jõe ääres, kus Nummela koeraga jalutas. „Rääkisime pikalt ta elust ning olukorrast vallas, seejärel täitsime koos valimistel osalemise ankeedi ära. Ta andis minu juuresolekul kandideerimisdokumentidele allkirja ning oli seda tehes täiesti adekvaatne.” Tootsi märkis, et hiljem on Nummela talle küll helistanud, ent väidetavasti võltsitud allkirjast pole rääkinud. „Ta ei oleks saanudki nii väita, sest istusime ju kõrvuti pingil, kui ta allkirjad andis,” nentis Tootsi.

Ainult notar saab kinnitada

Vallasekretär ja valimiskomisjoni juht Marju Põllu ütles, et komisjon saab küll kontrollida esitatud andmete õigsust ja kandidaadi vastavust seaduses sätestatule, aga mitte allkirja õigsust, sest selleks puudub pädevus. Eestis saab allkirjade õigsust kinnitada üksnes notariaalselt, see muudaks aga kandideerimise bürokraatlikuks.

Siiski jättis valla valimiskomisjon registreerimata küm-

me Suurliidu kandidaati, kelle kohta olid esitatud valed isikukoodid, kes polnud Saue valla elanikud või kel puudus suisa kandideerimisõigus. Nimekirja jäi 41 kandideerijat.

Valimisliidu esindaja Aivar Tootsi soovis ümber lükata reedeses Eesti Päevalehes esitatud väite, et nende valimis-

te vanim kandidaat Viktor Peri kandideeris Suurliidu nimekirjas oma tahte vastaselt. „Tema juures käidi dokumente täitmas kogunisti kaks korda ja mõlemal korral oli ta täiesti adekvaatne, kui andis allkirja paberile, mille peale on suurlert kirjutatud „Kandideerimisavaldus”.“ **•**

Politsei hakkab kontrollima

Allkirja võltsimisega kokkupuutumine pole valimiste korraldajatele esmakordne. Nimelt esitati taotlus Anna-Maria Galojani registreerimisel valimisliitu Protest. „Dokumentide kontrollimisel ilmnes, et Galojani allkirja oli võltsitud, ning valimisliit jäeti registreerimata,” selgitas vabariigi valimiskomisjoni meedianõunik Karina Loi. Kontrolli initsiatiiv tuli Tallinna valimiskomisjonilt.

Kui valimiskomisjon on kandidaadid registreerinud, saavad nad ise kandideerimisest loobuda. Aga ainult kolme päeva jooksul. Nimekirjast võib nad kustutada veel üksnes surma tõttu.

Kas aga võimalike võltsingute pärast võib valimised kehtetuks tunnistada? Loi sõnul saab seda teha ja kordushääletamise korraldada siis, kui rikkumine mõjutas või võis mõjutada oluliselt valimistulemust. Kõige alus on aga politseile tehtud avaldus. Kumbki Saue vallas oma tahte vastaselt kandideerija seda kirjutatud pole. Nii jääb neil üle ainult valimisliidule Suurliit valimistel hääli koguda, kuigi nad seda ise ei soovi.

Politseiameti pressiesindaja Ilmar Kahro teatas, et uurijad võtavad Tiina Nummelaga ise ühendust, et asjasse selgust tuua.

Sirvid niisama? Või tead täpselt, kuhu Sinu äri läheb?

Danske Bank leiab Sinu ettevõttele õiged lahendused.

Teeme keskpärastest ettevõtetest edukad ja edukatest maailmaklassi omad.

Finantsnõustamine

loob Sinu ettevõttele uut väärtust riskijuhtimises, cash management'is, trade finance'is ning likviidsuse ja laenude valdkonnas.

Meie analüüsid,

mida kasutavad maailma juhtivad ettevõtted, on Sinu käsutuses.

Ekspertide nõuanded

muudavad Sinu otsused kiireks ja kvaliteetseks.

Tööriistad,

nagu Danske Navigator, aitavad teha otsuseid olulistest valikutes.

Võta ühendust meie ettevõtete pangandusega telefonil 675 2000 ja vaata www.danskebank.ee

Enne finantsteenuste kasutamist tutvuge teenuste tingimustega.
Täiendav info telefonil 675 2000 ja www.danskebank.ee

Danske Bank

New Standards

Lapsevanem: eelkool on vabatahtlikult kohustuslik

Vanemate meelest nõuab üha rohkem tavakoole, et lapsed üsna krõbeda hinna eest eelkoolis käiks.

Kelli Seiton
kelli.seiton@epl.ee

Kuigi eelkool on lapsele vabatahtlik ja ühtki last, kes seda läbinud ei ole, riigikool ukse taha jätta ei või, tunnevad lapsevanemad üha suuremat survet last enne esimest klassi kooliga harjutada. Selle eest tuleb tihti välja käia kopsakas summa.

Just selline mulje jäi kuueaastase poja emale Kadrin Pintsonile, kelle sõnul on eelkool lausa vabatahtlikult kohustuslik. Ühest küljest rõhutatakse, et eelkoolis käivad ainult need lapsed, kelle vanemad seda soovivad, teisalt aga ütlevad õpetajad ja koolid, et eelkool annab nn pärischooli pääsemiseks suure eelise.

Selle aspekti tõi esile ka Pintsoni poja tulevane eelkooli õpetaja, kes kohtumisel lastevanematega rõhutas, et eelkoolis käinud ja mitte käinud laste vahe on esimeses klassis märgatav. „Mulje ongi, et tingimata peab lapse eelkooli panema,” rääkis Pintson, kes peab

kohaliku omavalitsuse ülalpeetava eelkooli eest maksma ligikaudu 40 eurot kuus.

Oluline on mainida, et Pintson ei planeeri oma last eliitkooli panna ja seda jahmatavam talle ongi, et eelkool mängib rolli juba ka tavakooli astumisel. Näiteks vihjati talle ühest õppeasutusest, et kui toimub konkurss vabale kohale, siis eelistatumad on lapsed, kes on käinud samas eelkoolis.

Ministeerium taunib

Haridus- ja teadusministeeriumi avalike suhete nõuniku Asso Ladva sõnul taunib ministeerium igati, et eelkool oleks lastele kohustuslik või kooli saamise kriteerium. Tema sõnul peaks süsteem töötama nii, et eelkooli pole lasteaias käivatele lastele vaja, kuna lasteaias tegeletakse nendega sisuliselt samamoodi nagu eelkooliski.

„98% kooli läinud lastest on käinud lasteaias ja nad on kooliks valmis,” ütles Ladva ja pakkus, et kui kool ise on n-õ lastega tuttavaks saamisest huvitatud, võiks see samuti olla tasuta, kuna on kooli enda eeltöö.

Ministeeriumi poole on tema sõnul eelkoolide teema-

liste probleemidega pöördunud ainult üksikutele kordadel, seda peamiselt Tallinnast ja selle lähikümbrusest.

Tallinna Lilleküla gümnaasiumi direktor Jaan Paas märkis, et nende koolis, mida peab üleväl linn, ei ole juba mitu aastat eelkool tasuta olnud,

Koolist anti mõista, et koha vabanemisel on eelis samas eelkoolis käinud lapsel.

kuna selleks pole raha. Veel mõni aasta tagasi oli paljudel linna õppeasutustel võimalik eelkooli tasuta pidada, sest linn toetas neid. 2011. aastal aga kärpis Tallinn eelkoolide toetusi.

Paas nentis, et üleüldse on riigilt koolidele antav eelarve koomale tõmmatud. „Selge on see, et ministeerium järjest rohkem jälgib, milleks ta raha annab,” ütles ta.

Paas rõhutas veel, et kuna vanematel on eelkooli vastu huvi ja õpetajad valmis sellega ka tegelema, siis kool hea meelega raha eest sellist teenust ka pakub. Tänavu peab lapsevanem iga kuu välja käima 19 eurot. „Mõnel koolil on

ka keegi teine, kes kooli ruumides eelkooli korraldab. Oleme ka selles suunas mõelnud,” märkis ta.

Tallinna Rahumäe põhi- koolis maksab eelkool 35 eurot kuus ja eelkooli koordinaatori Tiina Truutsi sõnul tasutakse selle eest peamiselt eelkooli õpetajate töötasu.

„Kindlasti pole see [eelkool] kohustuslik,” sõnas Truuts ja lisas ühtlasi, et esimeses klassis on ainult üksikud lapsed, kes eelkoolis käinud pole. Tema sõnul eelkool õpilasele suurt eelist ei anna, vaid aitab pigem lihtsalt kooliga harjuda.

Küsimusi tekitab aga asjaolu, et ei riik ega omavalitsus

pea eelkoolide üle arvet ning pole ka harv juhust, kui eelkooli ei korralda kool, mille juures ta tegutseb, vaid näiteks mitetutulundusühing, mis koolilt ruumi rendib ja vanematelt tasu võtab.

Ministeeriumist kinnitati, et tegemist on praegu pea täiesti reguleerimata haridusala, mis sisuliselt täidab lasteaias ülesandeid, ning seega pole riigil plaanis ala ka reguleerida või kinni maksta. ●

Kadri Pintsoni häirib, see et kuigi rõhutatakse, et eelkoolis käivad ainult need lapsed, kelle vanemad seda soovivad, annavad õpetajad ja koolid mõista, et eelkool annab nn pärischooli pääsemiseks suure eelise.

Foto: Tanel Meos

Lasteaed teeb eelkooli tööd

Tallinna haridusameti avalikussuhete peaspetsialist Leini Jürisaar sõnas, et alusharidust omandatakse koolieelses lasteasutuses või kodus ja Tallinna munitsipaallasteade vanemates rühmades on tagatud kohad kõigile 6–7-aastastele linna lastele. Seega ei ole eelkoolis õppimine

kohustuslik ja linn selle eest toetust maksma ei pea. „Lasteaias valmistatakse lapsi kooliks ette vastavalt õppekavale, kusjuures enamates valdkondades ja pike- ma aja vältel kui eelkoolis,” sõnas Jürisaar. Ta rõhutas, et eelkool ei ole ühegi Tallinna kooli vastuvõtutingimus.

Tallinna Linnaplaneerimise Amet

TEATAB

Teade detailplaneeringutest Tallinnas:

Tallinna Linnavalitsus otsustas 25. septembri 2013 istungil:

1. korraldusega nr 1304-k:

algatada Magasini tn 25 ja Magasini tn 25b kinnistute detailplaneeringu koostamine. Planeeritava maa-ala asub Kesklinnas ja planeeritava maa-ala suurus on 0,31 ha. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on määrata Magasini tn 25 kinnistule ehitusõigus ühe kuni 4 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega korterelamu ning ühe kuni 3 maapealse ja 1 maa-aluse korrusega korterelamu ehitamiseks ning Magasini tn 25b kinnistul asuva mitme boksiga garaaži säilitamiseks olemasolevas suurus. Lisaks esitatakse planeeringus heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendus.

1.1 Tallinna Kesklinna Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eksiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.

2. korraldusega nr 1305-k:

algatada Vabaõhukooli tee 84 kinnistu detailplaneeringu koostamine. Planeeritava maa-ala suurus on 0,57 ha. Detailplaneeringu koostamise eesmärk on sihtotstarbete maa Vabaõhukooli tee 84 kinnistu jagamine kaheks elamumaa krundiks ning moodustatavatele kruntidele ehitusõiguse määramine kokku kahe kuni 2-korruselise üksikelamu ja kahe abihoonde ehitamiseks. Lisaks antakse planeeringus heakorrastuse, haljastuse, juurdepääsuteede, parkimise ja tehnovõrkudega varustamise põhimõtteline lahendus.

2.1 Põhja Linnaosa Valitsusel korraldada detailplaneeringu lähteseisukohtade ja eksiislahenduse tutvustamiseks väljapanek ning avalik arutelu.

3. korraldusega nr 1306-k:

võtta vastu Paldiski mnt 247a kinnistu detailplaneering. Linnaruumi OÜ töö nr 11/11, millega nähakse ette Haabersti linnaosas 2,82 ha suurusel planeeringualal asuva reformimata riigimaa ja Paldiski mnt 247a kinnistu ümberkruntimise teel moodustada üks 90% tootmismaa ja 10% ärimaa ja üks tootmismaa sihtotstarbega krunt ning määrata moodustatavale äri- ja tootmismaa krundile ehitusõigus kuni nelja maksimaalselt 3 maapealse korrusega äripindadega laohoonde ja tootmismaa krundile ehitusõigus ühe 1 korruselise alajaama ehitamiseks. Lisaks moodustatakse reformimata riigimaast kaks transpordimaa sihtotstarbega krunti. Samuti on detailplaneeringuga lahendatud ala heakorrastus ja haljastus, juurdepääsud, parkimine ning tehnovõrkudega varustamine.

3.1 Tallinna Linnaplaneerimise Ametil ja Haabersti Linnaosa Valitsusel korraldada detailplaneeringu avalik väljapanek.

3.2 Detailplaneering algatati Tallinna Linnavalitsuse 28. juuni 2012 korraldusega nr 975-k „Paldiski mnt 247a kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine”.

4. korraldusega nr 1307-k:

kehtestada Haraka tn 10 ja 12a kinnistute detailplaneering. Detailplaneering algatati Tallinna Linnavalitsuse 19. detsembri 2012 korraldusega nr 1733-k „Haraka tn 10 ja 12a kinnistute detailplaneeringu koostamise algatamine”.

Detailplaneeringutega saab tutvuda Tallinna planeeringute registris <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>

Mõniste Vallavalitsus kuulutab välja avaliku konkursi vee-ettevõtja leidmiseks eri- või ainuõiguse andmisega Mõniste valla haldusterritooriumi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tegevuspiirkonnas.

Õiguse andjaks on Mõniste Vallavalitsus (registrikood 75001129 asukoht Mõniste vald, Mõniste küla, 66002 Võrumaa). Ainuõiguse teostamise aeg on 01.01.2014 – 31.12.2018.

Pakkujate kvalifitseerimise tingimused:

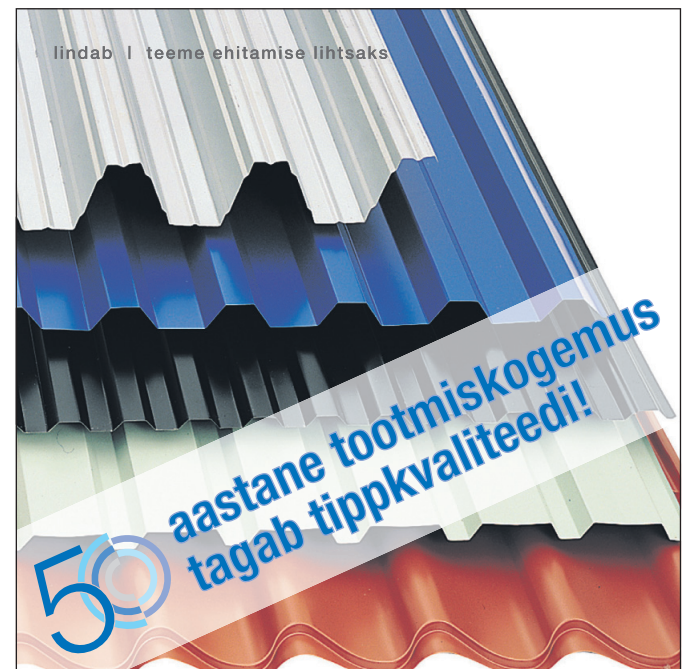
1. pakkuja tehniline varustatus, kompetentsus ja kogemus peab võimaldama kogu pakkumuse objektiks olevate tööde häireteta ja nõuetekohast täitmist;
2. pakkuja teenindusbaas ja -personal asub mitte kaugemal kui 50 km ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tegevuspiirkonnast;
3. pakkujal peab olema ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamise või puurkaevpumpila opereerimise ning joogi- ja reovee puhastusseadmete opereerimise kogemus ja/või pakkuja tegevusalaks on veekogumine, -töötus ja -varustus;
4. pakkuja peab andma nõusoleku selle kohta, et ta osaleb Mõniste valla poolt arendatavates ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimis- ja rajamisprojektides, mis on kinnitatud Mõniste valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavas, partnerina;
5. pakkuja on maksevõimeline ja tema suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
6. pakkuja on täitnud kõik oma kohustused riiklike ja kohalike maksude osas;
7. pakkuja peab olema ööpäevaringselt telefoni teel kättesaadav ja avariipuhul tagama kohalejõudmise operatiivselt teate saamise hetkest (maksimaalselt 2 tundi), omama kogemust avariide likvideerimisel, elektri- ja automaatikaseadmete kasutamisel ja hooldamisel.

Pakkumiskutse dokumente väljastatakse alates 1.10.2013a. Mõniste Vallavalitsuse tööaegadel, aadressil Mõniste vald, Mõniste küla, 66002 Võrumaa.

Pakkumiskutse dokumentide väljastamise viimane tähtpäev on 31.10.2013a.

Pakkumised vormistatakse eesti keeles. Pakkumiste esitamise tähtaeg on 4.11.2013 a. kell 10:00. Pakkumised esitatakse Mõniste Vallavalitsuse aadressil Mõniste vald, Mõniste küla, 66002 Võrumaa.

Lisainformatsioon: vallavanem tel. 789 1297 või majandusspetsialist tel. 786 4725 e-post vald@moniste.ee.

Vihmaveesüsteemid, profiilplekid, katuse turvasüsteemid ning viihallid Rootsi tootjalt!

Vihmaveesüsteemid – 25%

Pakkumine kehtib komplektsetele tellimustele! Kampania kestab 25.09 – 30.11.2013!

Lindab AS
Tallinnas

Saha-Loo tee 4, Jõelähtme vald
Tel: +372 5551 3790
E-post: profil@lindab.ee

Lindab Center
Tartus

Võru tn. 196
Tel: +372 502 8543
E-post: tartu@rootsiprofil.ee

Lindab Center
Viljandis

Leola tn 53, Viljandi
Tel: +372 505 5604
E-post: profil@lindab.ee

Lindab'i head koostööpartnerid:

Espak AS
Viadukti 42, 11313 Tallinn
Tel: +372 651 2367
tarmo.metsma@espak.ee
www.espak.ee

Rootsi Profil OÜ
Tehnika 2, 71011 Viljandi
Tel: +372 433 0962
rootsiprofil@rootsiprofil.ee

Lindab
www.lindab.ee

Klassiõde peksnud neiuga tegeleb noorsoopolitsei

Tüdrukuga, kes peksis Sõmeru koolis reedel klassiõde ja tekitas talle sisemisi kehavigastusi, menetleb edasi noorsoopolitseinik. „Juhtumiga hakkas tegelema noorsoopolitseinik, kes on praeguseks võtnud osapooltelt seletused,” ütles politsei- ja piirivalveameti pressiesindaja Mari Riina Rist ja märkis, et karistusseadustikust tulenevalt ei alustata kriminaalmenetlust, sest teo toimepanija on süüvõimeetu inimene ehk noorem kui 14.

„Kuna kriminaalmenetlust ei alustata, siis ka karistust ei määrata, kuid alla 14-aastased seaduserikkujad saadab noorsoopolitsei alaealiste komisjoni, kus määratakse karistus või mõjutusvahendid käitumise muutmiseks,” selgitas ta.

Sõmeru põhikoolis puhkes reedel vahetunni ajal 5. klassi tüdrukute vahel tüli, mis viis kähmluseni ja millest saadud hoobid tekitasid ühele tüdrukutest sedavõrd tõsised vigastused, et ta veetis öö Rakvere haigla intensiivravis.

Tüli poiste pärast

„Laps tuli omal jalal koju, verd ega kriime kusagil polnud, aga kella poole kuue ajal pöördusime EMO-sse, sest tal algas kõhu- ja seljavalu ning süda läks pahaks,” rääkis 11-aasta-

Kriminaalmenetlust ei alustata, sest teo toimepanija on noorem kui 14-aastane.

se ohvri ema „Läksime haiglasse kontrolli, aga see oli suur ehmatuse, kui laps toimetati intensiivravi osakonda.”

Sõmeru põhikooli direktori Virge Ongi sõnul läksid kaks viienda klassi tüdrukut omavahel tülli poiste pärast. Õppedirektorile antud seletuste põhjal rääkis Ong, et tüdrukud tegid oma igapäevaseid nalju, kuni üks neist lihtsalt vihastas ja läks teisele kallale. Konflikt leidis aset vahetunni ajal koridoris järgmise tunni algust oodates. „Kui õpetaja neid lahutas, oli üks tüdruk teise juustes kinni,” kirjeldas Ong. Haiglasse pöördunud tüdrukut oli teine jalaga kõhtu löönud. Direktor ei osanud öelda, kas teine tüdruk ka vastu löi. „Mul on tõsiselt kahju, et see koolis niimoodi juhtus, lisas ta” **• Delfi**

Pärnu raudteejaam tuleb ilmselt Papiniidu silla juurde

Eile algatati Rail Balticu reisirajade raudteejaama detailplaneering, millega määratakse Pärnu raudteejaama ja selle taristu asukoht. Pärnumaa omavalitsused ja linn soovivad raudteejaama näha võimalikult linna südames, eeldatavalt Papiniidu silla lähedal Pärnu jõe vasakkaldal. „Detailplaneeringu alga-

tamisega oleme andnud väga selge sõnumi, millises asukohas Pärnu linn ja riik tahavad Rail Balticu raudteejaama näha,” ütles Pärnu abilinnapea Romek Kosenkranius.

Vaid linnas

„Raudteejaama asukoht saab olla vaid Pärnu linnas, mitte kusagil Pärnust paar-

kümmend kilomeetrit eemal rabas,” lisas ta.

„Oleme koos teiste Pärnumaa omavalitustega korduvalt väljendanud Rail Balticu planeerijatele seisukohta, et Rail Balticu raudteejaam peab olema Pärnu linnasüdamele nii lähedal kui võimalik ja samas asukohas, kus ka Pärnut ümbritsevatel omavalitsustel – Audrul, Saugal, Paikuse, Sindil – oleks jaamale hea ligipääs mööda Via Baltica uut ümbersõitu,” ütles Kosenkranius. **• ERR**

Spetsialistid soovivad, meistrid eelistavad.

Sanitaar- ja keskkonnatehnika Tööriistad ja ehitusseadmed Elektri- ja nõrkvoolusüsteemid

FEB'is sügisene GROHE ja IFÖ sooduspakkumine!

Dušikomplekt
GROHE Tempesta Classic 5,8l/m
2759800E
-33%
€ 30.-
tavahind 45.-

Valamusegisti
GROHE Bau Edge
23330
-26%
€ 42.-
tavahind 57.-

Köögisegisti
GROHE Bau Edge
31367
-27%
€ 54.-
tavahind 74.-

WC raam
GROHE Rapid SL
38536
■ saadaval suur valik vajutusnuppe
-27%
€ 118.-
tavahind 163.-

Termostaatsegisti
Grohtherm 1000 Cosmopolitan
34215
-30%
€ 170.-
tavahind 243.-

Dušile
34065
-30%
€ 135.-
tavahind 193.-

Seina WC
Ifö Sign
687500009
■ hind ei sisalda prill-lauda
-38%
€ 94.-
tavahind 153.-

Valamu
Ifö Sign 57cm
73220
-35%
€ 43.-
tavahind 67.-

WC pott
Ifö Sign
686000002, 683200002
■ saadaval nii alla- kui tahajooksuga
■ saadaval ka lühike mudel
■ hind ei sisalda prill-lauda
-32%
€ 159.-
tavahind 234.-

Prill-lauad
Ifö WC pottidele
99565, 99260, 99263
■ Pehme 9.- (tavahind 13.50)
■ Köva metallhingedega 32.- (tavahind 42.-)
■ Köva "soft-close" 68.- (tavahind 93.-)

Pure Freude an Wasser

Pildid on illustratiivsed, kampaania kestab 30.09-13.10

www.feb.ee / e-post: feb@feb.ee / telefon: 654 8500

TALLINN: Forelli 4 / Peterburi tee 44 / Paldiski mnt 247A (hulgiladu) TARTU: Ringtee 61B NARVA: Puškini 5 RAKVERE: Vase 1 / Narva 23F VILJANDI: Puidu 17 PÄRNU: Lina 22

Foto: Ilmar Saabas

Menukas Euroopa kosmosenäitus avab täna ukсед

Kosmos Vabaduse väljakul on tänasest alates võimalik uudistada kerakujulise kosmosetelgi lae all tähistaevast ja maa tehiskaaslast. Nimelt avatakse kuueks päevaks Euroopa

kosmosetelk, mis toob pealinna teadmised selle kohta, kuidas Euroopa kosmoseturid mõjutavad meie igapäevaelu. Et kosmosetelk on ühendatud ettevõtluspäevaga, rõhu-

tatakse näitusel ka seda, millist kasu võivad kosmoseturidest saada ettevõtjad. Tallinna ettevõtlusametis peaspetsialist Agne Unn kirjeldas, et kosmosetelgi keskmes on suur kera,

kuhu projekteeritakse kujutisi, näiteks maakaart, ruumi ääristavad aga interaktiivsed infotahvlid, mille abil saab ise kosmost avastada. Peale selle toimuvad kupli all ka mitmed

kosmoseteemalised huvitavad loengud.

Interaktiivne rändnäitus „European Space Expo“ on kõigile huvilistele tasuta ja avatud 6. oktoobrini. **• Kelli Seiton**

Seksi ostmine alaealistelt keelatakse, aga 14-aastasega seksimine on lubatud

Ühingud: parim kaitse lapsele on seksuaalelu legaalse ea tõstmine 14 eluaastalt 16-le.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@epl.ee

Riigikogusse on jõudnud eelnõu, mille eesmärk oli vastavalt Euroopa Liidu direktiividele karmistada suhtumist seksuaalvägivalda, ent paljude ekspertide sõnul ei pruugi see praegusel kujul soovitud tulemust anda. Kuigi seksuaaltervise eksperdid on juba aastaid selgitanud, et laste seksuaalse ärakasutamise eest aitaks kõige paremini see, kui seksuaalelu alustamise legaalne vanusepiir tõstetaks praeguselt 14 aastalt 16-le, siis seadusandjad seda siiani tõstnud ei ole ega tee seda ka uue eelnõuga.

Eelnõuga keelatakse seksi ostmine alaealistelt ja siin peetakse silmas alla 18-aastaseid. „Lapsprostitutsioonis alla 18-aastase isikuga suguhühtesse astumise või muu sugulise iseloomuga teo eest karistatakse kuni kolmeaastase vangistusega,“ seisab uues paragrahvis. Mida aga tähendab siin ter-

min lapsprostitutsioon? „Kas see tähendab, et tuleb kõigepealt ära tõestada, et laps oli prostituut, kes teeb seda korduvalt? Aga kui see oli ühekordne raha pakkumine?“ küsis MTÜ Eluliin juhatuse liige Eda Mölder, kes tegeleb inimkaubanduse ohvrite abistamisega.

14-aastane on liiga noor

„Ka tähendaks see, et kohtus hakatakse last prostituudiks nimetama. Lapskannatanut ei saa niimoodi verbaalselt hal-

„Kas siis lihtsalt tänavalt või baarist leitud lapsele välja teha, et seejärel teda ära kasutada, on siis lubatud?“ arutles ka lastearst-psühhoterapeut Lemme Haldre, kes tegeleb iga päev väärkoheldud lastega.

Kuna samal ajal lubab eelnõu täiskasvanul suguhühtesse astuda lastega alates 14. eluaastast, tekib küsimus: kui täiskasvanu kingib 14- või 15-aastasele lapsele midagi toredat, viib ta kinno või meelitab muul moel ja seejärel seksib temaga, kas see on või ei ole seksi ostmine?

Tõsi, seadus toob sisse ka erandid. Nimelt keelab eraldi paragrahv suguhühte või muu sugulise iseloomuga teo

alaealisega, kui selleks kasutatakse mõjuvõimu. Ehk kui täiskasvanu kasutab ära lapse sõltuvust temast, kuritarvitades mõjuvõimu või usaldust. Kuigi seletuskirjas selgitavad seadusandjad, et siin peetakse silmas näiteks õpetaja-õpilase, lapse-vanema, juhi-alluva suhet, siis kuna see mõiste on siiani Eesti kohtutes sisustamata, kardetakse, et selle tõen-

damine kohtus võib keerukaks osutuda.

Kogu selle abstraktsuse oleks seksuaaltervise spetsialistide sõnul saanud ära hoida, tõstes seksuaalelu alustamise ea laste puhul kõrgemale, 16 aastale. Siis oleks kõigile üheselt selge, mis on keelatud.

Sellel seisukohal on näiteks Eesti seksuaaltervise liit.

Riigikogu liige: ootame ettepanekuid

Õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants sõnas, et eelnõu on küll saadetud esimesele lugemisele, kuid kõik muudatusettepanekud on veel oodatud. Seaduse väljatöötajalt justiitsministeeriumist ei õnnestunud eile sisuliste küsimuste vastust saada. Sotsiaalministeerium teatas, et alaealised on pärast eelnõu vastuvõtmist seksuaalse kuritarvitamise eest paremini kaitstud, ja seksuaalelu alustamise vanusepiiri tõstmist või tõstmata jätmist ei kommenteerinud.

„Vanuse tõstmise peamiseks põhjuseks on vajadus kaitsta lapsi – nii poisse kui ka tüdrukuid – täiskasvanute poolse seksuaalse ärakasutamise eest, sest arenguliste iseärasuste tõttu ei ole nii noored lapsed võimelised ise ennast kaitsma,“ selgitas liidu juhatuse esinaine Mairi Kaha. „Väga alustanud on ka suurem risk nakatuda seksuaalselt ülekantavatesse haigustesse,“ selgitas Kaha. Sama meelt on psühhoterapeut Lemme Haldre, kes leiab, et 14–15-aastane laps ei ole veel küps selliseid otsuseid vastu võtma.

Hilisemad tagajärjed

„Toetan samuti seda seisukohta, uuringud näitavad, et enamik alla 13–15-aastaste seksuaalvahekordi oli neile peale sunnitud ja nende jaoks vägivaldsed. See võib kõik alles hiljem nende elus välja tulla,“ märkis naistearst Made Laanpere.

Tervise arengu instituudi uuringu andmetel on keskmine seksuaalelu alustamise aeg Eestis 17,5 eluaastat. Eesti naaberriikides Soomes, Leedus, Lätis on seksuaalelu alustamise iga 16 aastat. **•**

Vikerraadio jättis valimiste eel ära saate peaministriga

ERR-i pressiesindaja kinnitas, et otsusel eelmisel reedel ära jätta Vikerraadio igakuine saade „Peaministri tund“ ja järgmise kuu lõppu edasi lükata ei ole seost valimistega. Rahvusringhäälingu eetikanooniku Tarmu Tammerki kommentaarist võib aga järeldada, et just valimiseelse tasakaalustatuse tagamiseks tuli Andrus Ansipi saade ära jätta.

„Seda näitab ju seegi, et Raadio 4 saate peaministriga oma eetrisse pani,“ põhjendas ERR-i meediasuhete juht Anneli Tõevere-Kaur. Vikerraadio oleks võinud pikema saate peaministriga oma hooaja alguse kavasse võtta, kuid toimetuses otsustati keskenduda kohalike omavalitsuste valimissaadetele, selgitas ta. „Peaministri tunni saadet kuuleb Vikerraadios taas järgmisel kuul,“ märkis Tõevere-Kaur.

Kindlad mängureeglid

ERR-i eetikanoonik Tarmu Tammerk ütles, et ERR-is kehtivad valimiskampaania kajastamise kohta detailsed mängureeglid. „Avalik-õiguslikult kanali on inimestel kõige rohkem õigus eeldada tasakaalustatust. Kui poleks kirjalikku valimiste kajastamise põhimõtete kogu, oleks kõvasti kriitikat paljude ajakirjanduslike valikute üle,“ sõnas Tammerk. Tammerki sõnul ei ole ERR valimiste eel liiga ettevaatlik või rangelt reglementeeritud. **• Delfi**

Ülemiste tunnel on keskmiselt ohtlik

Ülemiste liiklussõlme sõiduteetunneli hädaolukorra riskianalüüsist selgus, et 32-st sõiduteetunneli hädaolukorda põhjustavast ohust on keskmise riskiga 29, kuid nende esinemise tõenäosus on väike. Riskianalüüsi koostamise käigus selgitati välja hädaolukorda põhjustavad ohud ja nende võimalikud tagajärjed.

Väga suure riskiga ohte, mis võivad põhjustada sõiduteetunneli hädaolukorra, ei esinenud. Suure riskiga ohtudeks on liiklusõnnetus kuni kahe sõidukiga, liiklusõnnetus kolme või rohkema sõidukiga ja liiklusõnnetus reisirajateveo transpordivahendiga. „Neist liiklusõnnetuse kuni kahe sõiduki osalusel esinemise tõenäosus on keskmine ja tagajärjed rasked. Teiste sõiduteetunneli hädaolukorda põhjustavate ohtude esinemise tõenäosused on väikesed ja tagajärjed väga rasked,“ selgitas Tallinna abilinnapea Kalle Klandorf. **• Delfi**

EMT leviprobleemidest: üksikute klientide esile kerkinud emotsioonid

EMT teatel ei ole olukord üldse nii hull, kui üksikute klientide emotsioonidest mulje jääb.

Henrik Roonemaa, Mart Parve

Saate „Digitund” transkriptsioon

Hoolimata sideoperaatorite ponnistustest uute mobiilmastide näol 3G leviprobleemide lahendamise, kurdavad kasutajad leviaukude üle isegi Tallinna kesklinnas. Milles on põhjus? Eesti Päevaleht selgitas eelmisel nädalal andmesideturul valitsevat nõiarinki: teenusepakkujad investeerivad juba järgmise põlvkonna platvormidesse, sest praegused kaotavad suure koormuse all kiirust ja kvaliteeti. Ometigi ei vaibu levimure niipea, sest sama töötab jätkuda ka 4G puhul.

EMT tehnoloogiadirektor Tiit Tammiste teatas Kuku raadio saates „Digitund” lisaselgitusi andes, et kehva levi taga on väikesed nutitelefonid ning tänapäeva ehitusmaterjalid.

●● Viimastel nädalatel on kuulda olnud, et EMT levialas toimub juba mitmendat kuud suuremat sorti sigadus. Mis teie puuduliku levi põhjus on?

Inimesed on hakanud viimasel ajal kõvasti andmesidet sõltuma, kuid seejuures unustatakse ära, et meil on tegemist

siiski raadioga. Tehnoloogiaga, mis ei ole juhtmeti koos. Seega on ka garantiid, et kõik toimib, anda suhteliselt raske. Kui me vaatame oma üldist statistikat, siis ei paista olukord üldsegi nii hull. Lihtsalt üksikute klientide emotsioonid paistavad silma.

●● Toon teile ühe näite Saaremaa. Eelmisel suvel maakodus mõõtsin andmekiiruseks kuus megabitti sekundis, tänavu oli sellest järel vaid 200 kilobitti. Mis seal siis juhtus? Puu kasvas vahele?

Seal võib juhtuda mida iganes. Mõnikord võib tõesti juhtuda, et mõni tugijaam on paariks tunniks levis väljas. Aga üldjuhul on siis põhjuseks elektrikatkestus.

●● Suvel korraldas riik 4G litsentsi n-ö iludusvõistluse, mille raames lubati väga odavalt 4G litsentsi sellele teenusepakkujale, kes ehitab kõige kiiremini võrgu valmis. EMT võitis ja nüüd süüdistab Elisa teid selles, et tõstsite oma ressursid ühest võrgust teise üle.

Alustaks sellest, et see „odav” litsents maksis tegelikult üks miljon eurot. Kuid see selleks. Sellistel süüdistustel pole tegelikult mingisugust alust. Nii-moodi ühest võrgust maha võtta ja teise juurde panna pole põhimõtteliselt võimalik, sest sagedused ja tehnoloogia on erinevad. Jah, teatud sarnaste sageduste puhul

kasutame ühiseid antenni, aga sellest levi kehvemaks ei lähe.

●● Seega Elisa tehnoloogiajuht, kes peaks olema asjadega kuras, valetas?

Jah, mina väidan, et ta valetas.

●● Aga kasutajal tekib küll tunne, et 3G on jäänud oluliselt nõrgemaks. Eelmisel nädalal viibisin Tartu kesklinnas kuuendal korrusel suurte klaasakendega ruumis. Levi oli põhjas, mistõttu leviprobleem ei tohiks olla, aga hädavaevu venitas 1–2 megabitti laadimist välja. Kas teie võrk on ülekoormatud?

Alustame sellest, et teil olid seal klaasaknad. Suure tõenäosusega olid need päikese-kiirgust peegeldavast klaasist. Tänapäevased ehitusmaterja-

26.09

●●●● EMT GPRS 18:08 96%

27.09

●●●● EMT GPRS 16:44 20%

30.09

●●●● EMT E 16:41 27%

30.09

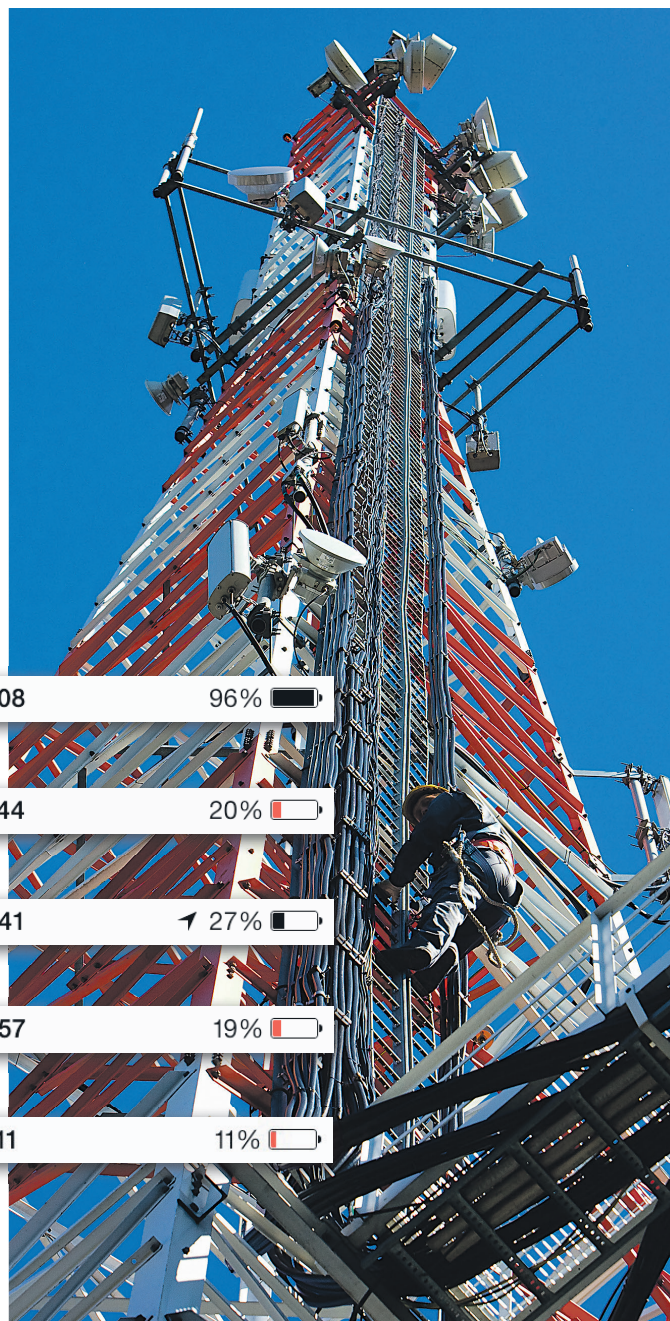
●●●● EMT 3G 16:57 19%

30.09

●●●● EMT GPRS 17:11 11%

Ühe kliendi telefoniga Tallinna kesklinnas tehtud ekraanipildid näitavad muud kui üksikut probleemi.

Fotod: erakogu, Rene Suurkaev (EPL arhiiv)

lid tekitavad siseruumides suuri leviprobleeme. Sama kehtib muuseas autode kohta. Selle kohta, et ekraanil näitab, et levi justkui on: see, mida telefon kuvab, kajastab olukorda, mis oli 20–30 sekundit tagasi.

●● Mida te soovitate inimestele, et neil oleks kiirem ja stabiilsem internet?

Soovitan 4G-võrku üle kolida, mis välistab levi kõikumist. Teine põhjus on meie nutitelefonides, millel on antennid korpuse sisse ehitatud. Nii ei jää antennidele enam palju ruumi. Apple jättis oma viimastest mudelist ruumipududel isegi osa sagedusi välja. Midagi ei ole teha, antenni tundlikus sõltub otseselt tema füüsilistest mõõtmetest.

●● Teavitate oma pressiteadetes perioodiliselt, et 70% müüdavatest telefonidest on nutitelefonid ehk teie väitel suhteliselt halva leviga telefonid. See tähendab, et peategi võrguga järele tulema ja ühtlasi kvaliteeti parandama. Piltlikult öeldes, kui müüksite GSM-standardiga plastämbreid, peaks ka nendega saama helistada. Siin ei saa rääkida, et levi on kehv. Ise te müüte neid!

Nii ta on ja me pingutame selle nimel. Mida ma tahtsin öelda, on see, et vanad telefonid lihtsalt olidki tundlikumad. Uued telefonid on muutunud väiksemaks just raadioosa arvelt.

Loe ka: Mobiilside nõiarink: G-de levi rikub hulk kasutajaid ja segajaid, EPL 27.09.2013

„Digitund” on Kuku raadio tehnoloogiasaade. Intervjuu kirjutas üles Kristjan Pihl.

KÄIBEMAKS

Ära lase käibemaksul oma õunu ära süüa

Konto omanikele on kõik värsked puu- ja juurviljad 30.09.–6.10. käibemaksu võrra soodsamad.

PRISMA

Tallinn korraldab viimase ölekõrrena Kopli liinide müügiks kinnisvaraturnee

Foto: Andres Putting

Kinnisvaraettevõtjatele ja fondihalduritele tehakse Venemaal, Rootsis ja Soomes esitlusi.

Tuuli Jõesaar
tuuli.joesaar@epl.ee

Tallinn on Kopli liinide müügiga juba aastaid hädas olnud: suur territoorium asub küll mere ääres miljööväärtuslikus kohas, aga kuna piirkonna arendajalt oodatakse muinsuskaitsete hoonete säilitamist või uuesti üles ehitamist ja mitme avaliku objekti rajamist, pole kinnisvaraarendajatel siiani huvi olnud.

Linn on 17 hektari suuruse 82 kinnistuga maatüki hinda järjest langetanud ja hoonestusõiguse pakkumise asemel jõudnud juba lihtsalt mahamüümiseni, aga isegi viimane, 1,5 miljoni eurone pakkumine ei ahvatlenud kedagi. Äärmuslik olukord nõuab äärmuslikke meetmeid: nüüd on linn jõudnud järeldusele, et Kopli liine tuleb jõulisemalt turundada.

Selleks tehakse koostöös Eesti saatkondadega lausa väike kinnisvaraturnee neljas linnas: Stockholmis, Helsingis, Peterburis ja Moskvast. Juba täna toimub esimene esitlus Stockholmis. „Kopli liinide ala ja lähipiirkonna aren-

Miljööväärtusliku piirkonna mahajäetud hooned on sageli ulualused eluheidikutele, kes võivad neile majadele pigem kahju tekitada.

Turneel tehakse koostööd Eesti saatkondadega. Täna on esitlus Stockholmis.

guperspektiive ja potentsiaali tutvustavad Tallinna linnaplaneerimise ameti ja Tallinna linnavaraameti juhid. Tutvustamiseks on valminud põhjalik PowerPointi esitlus, kirjeldas linna pressiesindaja Toomas Pirn piirkonna uut müügistrateegiat. „Mõistagi on tehtud ja tehakse üritustele eelreklaami, eeskätt otsekontakti loomiseks sihtrühma liikmetega, st kaalukate kinnisvaraettevõtete

ja investeerimisfondidega, kes võiksid potentsiaalselt Kopli liinide alast huvitatud olla,” lisas ta.

Varem ka Helsingis

Kas strateegia ka tulemusi annab, pole praegu veel selge, sest varem pole Tallinn kinnisvara müüki nii suurejooneliselt korraldanud. „Eelmisel korral, kui Kopli liinide alale prooviti hoonestusõigust seada, toimus

samalaadne üritus üksnes Helsingis,” meenutas Pirn.

Tallinna uuele katsale Kopli liinide ostjat leida tuleb põialt hoida, sest iga aastaga hävineb hooletusse jäetud arhitektuuriliselt väärtuslik piirkond aina rohkem. Mahajäetud majadesse kolivad eluheidikud, kes alata majad hooletusest põlema panevad: viimane teade Kopli liinidel põlenud hoonest tuli alles ülemöödunud nädalal. ●

Üheksa korda langenud hind

Linnavalitsus on Kopli liinide arendajat üritanud leida juba alates 2006. aastast, kui ärimees Endel Siff ostis Kopli kvartalite hoonestusõiguse.

13,5 miljoni euro suurune tehing kukkus aga läbi, Siff pidas linna tingimusi liiga rangeks ja loobus pakkumisest.

3,6 miljoni eurose alg hinnaga korraldas linn 2009. aastal uue enampakkumise, aga ühtegi huvisi ei olnud.

3,2 miljoni euronilanges hind aasta hiljem, ka siis ei leidunud maadükile enampakkumisel ostjat.

1,5 miljonile eurole langes hind mullu.

Ligi 11 hektarit alast jääb üldkasutatavaks. See just peletabki arendajaid eemale: peale selle, et tegu on miljööalaga, kus hooned tuleb taastada, tuleb ehitada avalik taristu, millelt arendaja ei teeniks sentigi. Lubatud on ehitada ühe- kuni viiekoruselisi korterelamuid ja 38 ühepereelamut. Nende hind ei pruugi olla aga piisav, et korvata kogu avalikku kasutusse mineva ala kulutusi.

VEHO

HONDA
The Power of Dreams

Honda Liisingu intress nüüd

0,99%

KOGU MUDELIVALIKULE!

Ja Honda CR-V Lifestyle paketiga talverehvid ja aastane kasko tasuta!

Honda Liisingu tingimused: sissemakse 10%, intress 0,99%, periood 60 kuud, jääk 25%, lepingutasu 300 €. Krediidikulukuse määr vara väärtusel 21 130 € on 2,35% aastas. Pakkumine kehtib kampaaniaautodele kuni kaupa jätkub. Tutvu finantsteenuse tingimustega või konsulteerige asjatundjaga. Finantsteenuse pakkuja on AS Nordea Finance. Kindlustusteenuse pakkuja on If P&C Insurance AS.

VEHO

– Honda asjatundja juba **20** aastat!

Paldiski mnt 100, Tallinn, tel 617 7080, www.veho.ee/honda

ITAALIAS TULEB PEAMINISTRI USALDUSHÄÄLETUS

Itaalia peaminister Enrico Letta kavatseb parlamendil paluda korraldada usaldushääletus seoses Silvio Berlusconi erakonna Rahvavabaduse Partei liikmete lahkumisega valitsusest. Pre-

sident Giorgio Napolitano sõnul põhjustas Berlusconi ministrite lahkumine ilmse ebakindluse õhkkonna. Hääletuse läbikukkumisel võivad Itaaliat oodata erakorralised valimised. **ERR**

ŠVEITSI ARMEE HARJUTAS PRANTSUSMAA TÕRJUMIST

Šveitsi armee harjutas augustis õppustel Prantsusmaa rünnaku tõrjumist, teatas ajaleht Matin Dimanche pühapäeval. Õppuste stsenaariumi järgi tabas Prantsusmaad finantskrahhi ja riik

lagunes mitmeks regionaalseks moodustiseks, millest üks valmistus sõjaliselt rünnakuks Šveitsi vastu, et saada tagasi raha, mille varastamisest ta süüdistas Šveitsi. **Delfi**

Võlapiir: 17 000 000 000 000 dollarit. Võlg eile kell 20.10 Eesti aja järgi:

0 1 6 9 5 8 4 9 7 5 3 1 3 5 9 \$

Tööseisak USA valitsusasutustes

Kui ööl vastu tänast ei jõutud USA kongressis riigieelarve kohta kokkuleppele, mis oleks saanud ka president Obama heakskiidu, siis saadetakse alates uue eelarveaasta algusest ehk 1. oktoobrist paljud valitsusasutuste töötajad sundpuhkusele.

Vastavalt põhiseadusele peab kongress võtma vastu seadused raha kulutamise kohta. Kui seadusandja seda ei tee, pole valitsusel õigust raha kulutada. Praegune vastasseis seisneb selles, et vabariiklased keelduvad rahastamast Obama tervishoiureformi.

Siiski on võimalik osa töötajaid tunnistada „olulisteks” ja föderaalvalitsuse täielikust seiskumisest on asi kaugel. Näiteks vangivalvurid jäävad palgale ja maksusid tuleb ikka maksta. Sundpuhkus võib puudutada rohkem kui 800 000 fö-

deraaltöötajat ligi 2,1 miljonist.

Juba oktoobri keskel, kui kätte jõuab võlapiir, võib USA-d tabada uus katsumus. Nimelt ei ole kongress endiselt suutnud kokku leppida, kui palju suurendada föderaalvõlga ja varasemate otsuste järgi ei

tohi valitsus võtta uusi laene, kui võlakoores kasvab suuremaks kui 17 000 000 000 000 dollarit. Uute laenudeta aga ei suudeta ilmselt riigieelarvelisi väljamakseid teha ja võimalik, et ka võlgutasuda.

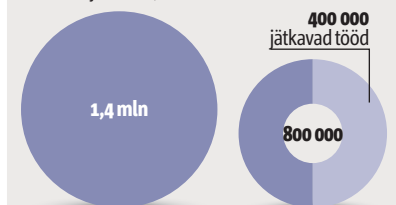
Valge Maja

Tööd jätkavad kõik töötajad, keda peetakse olulisteks ja keda president vajab oma kohustuste täitmiseks.

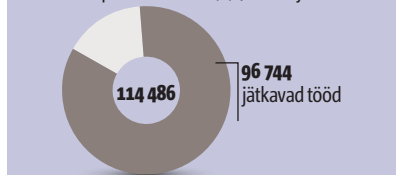
Kaitseministeerium

Kõik 1,4 miljonit sõjaväelast jätkavad tööd. Umbes 800 000 tsiviiltöötaja puhul ei ole veel otsustatud, kui paljud neist tööd jätkavad, tõenäoliselt u 400 000.

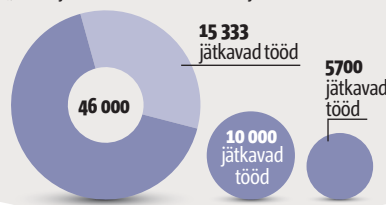
Justiitsministeerium

Ministeeriumi teatel on 114 486 töötajast tunnistatud olulisteks 96 744, kes jätkavad tööd. Võimalik, aga mitte kindel sundpuhkus ootab 17 742 töötajat.

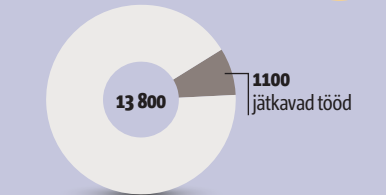
Kaubandusministeerium

Ligikaudu kaks kolmandikku 46 000 töötajast saadetakse sundpuhkusele. Suuremad erandid on patendiamet u 10 000 töötajaga ning ookeani- ja atmosfääriamet 5700 töötajaga. Patendiamet saab jätkata tööd seni, kui jagub teenustadest kogutud reserve, ookeaniamet aga jätkab ilmainfo kogumist ja jagamist, sest seda peetakse „elude ja omandi kaitsemisel” vajalikuks.

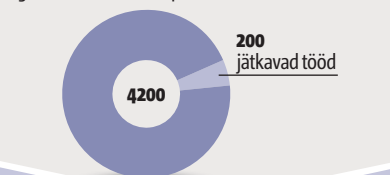
Energeetikaministeerium

Peatub enamik tegevusest, ministeeriumi 13 800 töötajast saadetakse sundpuhkusele 12 700.

Haridusministeerium

Kui rahastatuse katkemine kestab nädala, jätkavad tööd u 200 ministeeriumi 4200 töötajast. Pikema pausi puhul kutsutakse tööle tagasi ligikaudu 30 olulisteks peetavat ametnikku.

Tervishoiuministeerium

Sundpuhkusele saadetakse 40 500 inimest, tööle jäävad 37 680 inimest. Allasutustest jätkavad minimaalsel tasemel tööd näiteks haiguste kontrolli ja ennetamise keskused.

Postiteenistus

Kuna postiteenistus rahastab end ise (nt postmarkide müügist), siis töö ei seisku.

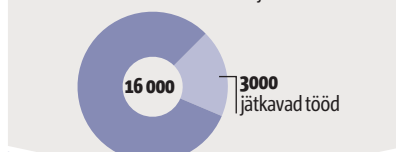
Välisministeerium

Ministeerium teatas, et saab jätkata tööd „limiteeritud aja” jooksul. Konsulaadid välismaal töötavad edasi, kuna neid rahastatakse teenustadest.

Tööministeerium

Ligikaudu 3000 töötajat ministeeriumi haldusala 16 000 töötajast jätkavad tööd. Sundpuhkusele läheb näiteks enamik tööstatistika büroo töötajatest.

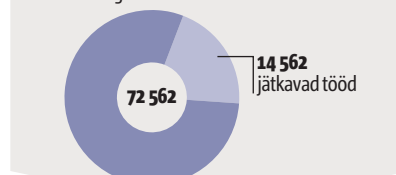
Sisejulgeoleku ministeerium

Ministeerium on tunnistanud „olulisteks” ligi 85% u 230 000 töötajast ja nemad jätkavad tööd. See tähendab, et näiteks piirivalves töötajaskond oluliselt ei vähene.

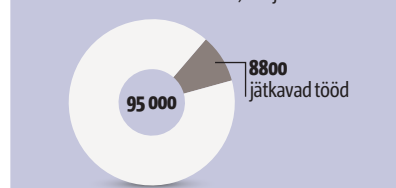
Siseministeerium

72 562 töötajast saadetakse sundpuhkusele 58 000, tööd jätkavad peamiselt julgeoleku tagamisega seotud töötajad. Ministeeriumi haldusala olevad pargid, loomaaiaid ja muuseumid suletakse, sealhulgas Ellise saar ja vabadussammas New Yorgis ning Alcatrazi vanglasaar San Francisco lähedal.

Rahandusministeerium

Jätkub nii sotsiaalabirahade maksimine kui ka valitsuse rahavoogude igapäevane haldamine ja föderaalvõla tasumine. Siiski ähvardab sundpuhkus rohkem kui 80% ministeeriumi haldusala töötajast, kõige rohkem aga maksuametis, mille 95 000 töötajast on tunnistatud olulisteks 8800, kes jätkavad tööd.

Allikad: Washington Post, AP, USA Today; graafika: Maret Müür

Kaks paavsti kuulutatakse aprillis pühakuteks

Poolakast paavst Johannes Paulus II, kes juhtis 27 aastat katoliku kirikut, ning paavst Johannes XXIII, kes kutsus kokku teise Vatikani kirikukogu, kuulutatakse järgmise aasta 27. aprillil pühakuteks. Nii teatas esmaspäeval praegune paavst Franciscus. Teadet kanoniseerimise kuupäeva kohta oodati alates juulist, kui Franciscus kiitis heaks Johannes Paulus II-le omistatava teise imeteo, avades nii tee moodsa aja kõige kiiremale pühakuks kuulutamisele. Johannes Paulus II oli paavst aastatel 1978–2005.

Samuti kiitis Franciscus heaks paavst Johannes XXIII pühakuks kuulutamise. Johan-

nes XXIII valitses aastatel 1958–1963 ning tema ajal tehti kiriku moderniseerimiseks põhjalikke reforme. Johannes XXIII-st saab pühak hoolimata sellest, et talle omistatakse ainult ühte imetegu.

Oodatav tseremoonia on mitmes mõttes esimene. Esiteks on juba teada, et sellel kavatseb osaleda korraga kaks paavsti. Ehk siis Franciscuse kõrval ka erru läinud Benedictus XVI. Seni on emeritpaavst jälginud kiivalt oma lubadust elada Vatikanis privaatselt ja tagasi tõmbunult.

Teiseks on seninägematu sündmus ka kahe endise paavsti ühel ajal pühakuks kuulutamine. **• Lauri Laugen**

Põhja-Tallinna Valitsus

eelläbirääkimistega pakkumise linnarajatise kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks

KUULUTAB VÄLJA

Põhja-Tallinna vanema 26.09.2013 korraldusega nr 2-1/267 kuulutatakse välja eelläbirääkimistega pakkumine linnarajatise kaubandustegevuseks kasutusse andmiseks:

1. Linnarajatise asukoht, kasutusotstarve, pakkumise alghind: 1.1 Toompuiestee 39, Balti jaama juures asuv 17,7 m² linnarajatise C-2 püsiva müügikoha/kioski paigaldamiseks pakkumise alghinnaga 7.70 €/m² kuus.

Pakkumised esitada 17.10.2013 kella 15.00-ks Põhja-Tallinna Valitsusse, Niine 2, kabinet 114 kinnises ümbrikus märgusõnaga „Linnarajatise konkurss” ja märges linnarajatise kohta, millele pakkumine on esitatud. Ümbrikud avatakse 17.10.2013 kell 15.05.

Pakkumise tingimused on avaldatud Tallinna veebilehel www.tallinn.ee rubriigis Ametlikud teated.

Pakkumise info 645 7015

22. rahvusvaheline põllumajanduse, metsanduse, puidutöötlemise, toiduainetootmise, maastikukujunduse ning heakorrrastuse näitus

PÕLLUMAJANDUSTEHNIIKA
TALUPIIDAMINE 2013
TÕUKÜÜLIKUD

Näituste kompleks "RAMAVA"
Valdlauci, Kevaka kihelkond, LV-1004, Riia, Läti
Tel.: +371 67600409
Faks: +371 67600447
izstade@aml-ramava.lv
www.aml-ramava.lv

RIKKAIM ON OSSINOVSKI

Äripäeva rikaste TOP 500 erineb mullusest. Esimest korda võitis edetabeli Oleg Ossinovski (pildil), kellele järgneb kaks aastat järjest TOP-i võitnud Hillar Teder. Äripäev.

APPLE TÕUSIS TIPPU

Interbrandi kaubamärkide väärtuse uuringu kohaselt lan- ges Coca-Cola sel aastal Apple'i ja Google'i järel kolmandale kohale. Nokia aga langes 19. kohalt 57-ndaks. Ärileht

Talleggi eelmisel nädalal Tabasalus avatud uus tehas lubab ettevõtte tootmismahu kahekordistada.

Foto: Ilmar Saabas

Lihatööstused ampsavad turulisa Lätist ja Leedust

Eesti lihatööstused laiendavad tootmis- võimsust, et suurendada müüki Balti riikides.

Andres Reimer
andres.reimer@arileht.ee

Samal ajal, kui piimatööstuste ekspordi olulise sihtmaana figureerib Venemaa, peavad lihatööstused tähtsaimateks müügikohtadeks just Lätit ja Leedut. Ka Soome kaubake- tid pakuvad meie töötlejatele üha ahvatlevamat väljakutset.

AS Nõo Lihatoöstus alus- tas septembri lõpus kaks miljonit eurot maksva ja 2000-ruut-

kas spetsialiseeruvad või hää- buvad," nentis ta.

Läti, Leedu ja Soome on Nõo Lihatoöstuse peamised sihtmaad, kuhu saadetakse ligi veerand ettevõtte kogukäibest.

Tallegg avas eelmisel nädalal Tabasalus 13,5 miljonit eurot maksma läinud uue teha- se, mis koondas varasema tapa- maja juurde ka lihatöötlemise. Varasemast tõhusamaks muu- detud töökorraldusega loodab ettevõtte juhatuse esimees Teet Soorm tootmismahu senise- ga võrreldes kahekordistada.

Tallegg ekspordib kolman- diku oma tootmismahust, kuid lõviosa ekspordist läheb Lät- ti ja Leetu. „Meie tegutsemis-

piirkonnas, kuid ka kogu maailmas kas- vab kanaliha tarbi- mine, sest seda pee- takse tervislikuks ja see on odav," rääkis Soorm. Kui Ees- tis tarbis 2005. aas- tal üks inimene aastas 16 kilo- grammi kanaliha, siis mullu juba 22,6 kilo.

„Uued liinid töötavad kol- mandiku võrra kiiremini ja saa- me hakata tööle kahes vahe- tuses," ütles Soorm. „Nii saa- me järgmise viie aasta jooksul kahekordistada ka linnukasva- tuse mahtusid.”

Tabasalu 13 000 ruutmeetri suurune tehas hakkab järgmi- sest aastast tootma kõiki Tal- leggi seniseid Loo tehases val- minud tooteid. Lool jätkavad söödatehas, broilerifarm, hau- dejaam, munade sorteerimis- keskus ja Talleggi kontor. ●

KOMMENTAAR

Piimatootjad panustavad Venemaa turule

Andi Saagpakk

Saaremaa piimatööstuse juht

Eesti piimatööstuste peamine eks- portiturg on Venemaa ja Soome, sinna müüme rohkem kui Balti riikidesse. Kolme Balti riigi piima- tootjad toodavad kõik palju roh- kem, kui kodumaal tarbida suude- takse, mistõttu on Baltikumis väga terav sisekonkurents. Tugev võitlus

käib ka tooraine nimel, sest Ees- ti piima müüakse hoogsalt nii Lät- ti kui ka Leetu. Venemaa seevas- tu ei suuda ise oma maad piima- toodetega piisavalt varustada, mis annab meile eksportimiseks hea võimaluse. Venemaa majandust tänavu tabanud jahtumine mõju- tab oodatavalt ka meie ekspordi näitajaid, kuid seni pole tagasilöö- kide märke veel tunda olnud.

Lihavürist kasvatas käivet

1992. aastal asutatud AS Nõo Lihatoöstus on Eesti suurim kodumaisel kapitalil põhinev lihatootja, kes ekspordib umbes 30% toodangust.

Ettevõtte müüs eelmisel aas- tal 4504 tonni lihatooteid, mis on üle 10% rohkem kui aasta

varem, käive kasvas üle 17% ligi 19 miljoni euron.

AS-i Nõo Lihatoöstus tooteid müüakse Eestis Nõo Lihavürsti, Lätis Noo Cepeškungsi, Leedus Noo Burmistro ja Soomes Noo Lihaherttua kaubamärgi all. Sor- timendis on üle 300 toote.

Tallegg taotleb liidrirolli

Tallegg on Eesti ainus linnuli- hatootja ja kuulub koos Rakve- re lihakombinaadiga ja Viljandi seakombinaadiga Rakvere Far- mid (varasem EKSEKO) Soomes, Rootsis, Taanis, Balti riikides ja Poolas tegutsevale kontsernile HKScan. Ettevõtte tootmisüksu-

sed asuvad Lätis ja Eestis, Leedus arendatakse müüki.

Tallegg kasvatas 2012. aas- tal 10,1 miljonit broilerit, too- tis 76 miljonit muna ning müüs 22,3 miljonit kilogrammi linnu- liha ja valmistooteid. Firma käi- ve oli mullu 49 miljonit eurot.

IMATRA ELEKTER AS võrgutasud alates 1. jaanuarist 2014.a.

Hinnakiri 6-35 kV pingel	Möötühik	Võrgu- tasud
Põhitariif kW		
püsitasu vastavalt liitumispunkti kasutusvõimsusele	eurot/kW kuus	2,693
Põhitariif	eurosent/kWh	0,618
Ajatarifi kW		
püsitasu vastavalt liitumispunkti kasutusvõimsusele	eurot/kW kuus	2,693
päevatarifiif	eurosent/kWh	0,688
öötariif	eurosent/kWh	0,395
Põhitariif A		
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele taandatuna 0,4 kV pingele	eurot/A kuus	0,337
põhitariif	eurosent/kWh	1,340
Ajatarifiif A		
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele taandatuna 0,4 kV pingele	eurot/A kuus	0,337
päevatarifiif	eurosent/kWh	1,794
öötariif	eurosent/kWh	1,029

Hinnakiri 0,4 kV liitumispunkti kõikidele peakaitsetele		
Partner 24	eurosent/kWh	4,519
Partner 12/12		
päevatarifiif	eurosent/kWh	5,001
öötariif	eurosent/kWh	2,857
Partner 24 Pluss		
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele (1-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	0,135
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele (3-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	0,404
põhitariif	eurosent/kWh	3,019
Partner 12/12 Pluss		
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele (1-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	0,135
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele (3-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	0,404
päevatarifiif	eurosent/kWh	3,409
öötariif	eurosent/kWh	1,945
Pausaaltooted		
Võrguteenuse pausalkliendile (1-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	6,700

Hinnakiri 0,4 kV liitumispunktis üle 63 A		
Partner 63 Pluss		
püsitasu vastavalt tarbimiskoha peakaitsme nimivoolu suurusele (3-faasiline ühendus)	eurot/A kuus	0,817
päevatarifiif	eurosent/kWh	2,813
öötariif	eurosent/kWh	1,608
MegaPartner 24		
püsitasu vastavalt liitumispunkti kasutusvõimsusele	eurot/kW kuus	1,539
põhitariif	eurosent/kWh	2,308
MegaPartner 12/12		
püsitasu vastavalt liitumispunkti kasutusvõimsusele	eurot/kW kuus	1,539
päevatarifiif	eurosent/kWh	2,641
öötariif	eurosent/kWh	1,506

Reaktiivenergia hinnakiri		
reaktiivenergia tarbimine	eurosent/kvarh	0,212
reaktiivenergia võrkuandmine	eurosent/kvarh	0,433

Võrguteenuse osutamisega otseselt seotud lisateenuste hinnakiri		
Lepingu muutmise tasu	eurot/tk	2,45
Ajatarifiif paketi rakendamine	eurot/tk	22,00
Arvesti ekspertiis 1-faasiline	eurot/tk	29,00
Arvesti ekspertiis 3-faasiline	eurot/tk	33,00
Arvestussüsteemi vahetus või ümberpaiguta- mine	eurot/tk	18,40
Mitmesugused tööd arvestussüsteemide ja peakaitsetega	eurot/h	18,42
Tarbimiskoha väljalülitamine liitumispunktis	eurot/tk	20,10
Tarbimiskoha kontrollimine ja taaspingesta- mine liitumispunktis	eurot/tk	18,40
Tarbimiskoha väljalülitamine liinil	eurot/tk	62,00
Tarbimiskoha taaspingestamine liinil	eurot/tk	60,00
Põhjuseta väljakutse	eurot/tk	14,12
Arvesti näidu võtmine kliendi soovil	eurot/tk	8,75
Elektripaigaldise plommimine kliendi soovil	eurot/tk	10,90
Väljavõtte sooritatud maksetest	eurot/tk	1,94
Väljavõtte arvetest	eurot/tk	1,94
Kordusarve väljastamine kliendi soovil	eurot/tk	1,49
Elektrienergia tarbimise teatis korterelamule	eurot/tk	5,82

25.09.2013.a. kooskõlastas Konkurentsiamet otsusega nr. 7.1.-5/13-011 Imatra Elekter AS võrgutasud.

Imatra Elekter AS

Konkurents on äärmiselt tihe ja sunnib kõiki ette- võtteid üha laienema.

meetrise pinnaga tootmishoo- ne ehitamist just meie Euroopa Liidu lähinaabreid silmas pidades.

„Uue tootmishoone valmi- misega kasvab meie tootmis- võimsus üle 25% ja suureneb Läti, Leedu ja Soome turule eksporditavate toodete arv,” ütles lihatööstuse turundus- juht Simmo Kruustük.

Väga tihe konkurents

Konkurents Eesti ja lähiriiki- de lihaturgudel on Kruustü- ki sõnul äärmiselt tihe ja sun- nib kõiki ettevõtteid üha laie- nema. „Väiksemad ettevõtted

a

ARVAMUS

EESTI KIRIKUTE TULEVIKUST

Euroopast võib tuua näiteid, et kiriku kõrvalruumides on leidnud koha postkontor või kohalike talunike kasvatatud hea-pareмага talupood. Kirikute juures korraldatakse heategevuslikke laatu ja muid tulutoovaid üritusi. Kirikute tuleviku seisukohalt on oluline, et see oleks ümbruskonna lastele põnev hoone. Levinuim laste kaasamise viis on kirikute ja kirikuaedade kasutamine koolitundide paigana. **KAIRE TOOMING** (SIRP)

MAJU, MITTE LAENU

Briti peaminister David Cameron teatas pühapäeval, et laien-dab valitsuse „Help to Buy” prog-rammi, mis lihtsustab kodulaenu saamist. See puhub kinnisvara-mulli ainult suuremaks. THE TIMES

LASTE VIHA

Meie lapsed ei ole prantsatanud siia puu otsast või teiselt planeedilt või ilmunud karude kasvandikena välja laanesügavusest. Nad on kogu aeg siin meie juures olnud, kasvanud meie seatud raamides ja omaks võtnud meie suhtlemismudelid ja suhtumised, sest teistsu-guseid nad oma noores eas ei tunnegi. Sellepärast on lapsed meie parim peegel. **AIDI VALLIK** (LÄÄNLANE)

KUI TAHAME rikastele riikidele järele jõuda, peab Tallinna roll praegusest veelgi suurenema

Minu unistus – Tallinn 2.0

Ott
Pärna

ettevõtja
ja majandusekspert (ESTCORP)

Oleme aasta alu-sest alates tööta-nud uuringuga, mille eesmärk oli pakkuda välja lahenduskäik, kuidas teha Eesti atraktiivseks välisinvesteeringutele ja tasu-vatele töökohtadele. Uurin-gus tõdetakse muu hulgas, et eduka Eesti Tallinnas ei ela mitte 425 000 inimest nagu praegu, vaid pigem 625 000.

Miks peab lähenema Tal-linna tulevikule nii ambit-sioonikalt? Septembri kes-kel toimus Tallinna visiooni-konverents, mille teema oli intrigeerivalt püstitatud „Tal-linn kui linnriik”. Õiguslikus ja sisulises mõttes meil kind-lasti linnriigiga tegemist ei ole, aga sellisel teematõstatu-sel on mõte sees. Nimelt Tal-linna dominantse rolli pärast majanduses ja tööhõives. Tal-linnas toodetakse ligi pool riigi sisemajanduse kogutoodan-gust (2010. aastal näiteks 49%). Koos Harjumaaga on Tallinna panus lisandväärtusesse lausa 60% ja erasektori tööhõives-se 63%. Võrdluseks: Tartu lin-na osakaal riigi SKT-s on 8%,

Tartumaa tervikuna panustab lisandväärtusesse 10%.

Ühtlasi on selles, et rikas-tele riikidele järele jõuda, Tal-linna roll veelgi suurem kui selle tänane osakaal majan-duses. Seda põhjusel, et meie regioonide ja maapiirkonda-de potentsiaal SKT-lt inime-se kohta Euroopa rikkamale osale lähemale jõuda on pigem ebarealistlik. Põhjusel, et ühegi piirkonna ettevõtlus ei saa olla keerukam ja rahvusvahelisem ning töökohad suuremapalga-lised, kui on vastava piirkon-na haridusasutuste olemus ja tase. Seega, kui unistame näi-teks Soome keskmisele tunni-palgale järelejõudmisest (erine-vus üle kolme korra), siis peab Tallinnas keskmine palk tõu-sma mitte pelgalt kolm, vaid pigem neli–viis korda.

Paarsada tuhat välismaalast

Kuna sellist sisemist töövil-jakuse kasvu ei ole maailmas teadaolevalt kuskil suudetud saavutada (kui, siis sajandi-ga), peab Tallinn peale oma kõrgharidussektori maailma tippu viimise ja laiaulatusli-ku ümberõppe korraldamise umbes paarisaja tuhande talen-dika välismaalase võrra kasva-ma. See on puhtalt aritmeetili-ne järeldus, kui soovime pro-vintsistumise asemel tõsimeeli Euroopa sissetulekute taseme tippu pürgida. Talentide lisan-dumist vajame nii oma ettevõ-te te mehitamiseks, välisinves-teeringute riikitoomiseks kui ka uute Eestist maailma mine-vate ettevõtete chitamiseks.

Seejuures ei räägi me tingi-

mata kolmandatest riikidest tulijatest. Pigem on küsimus, milline on Eesti lugu ja sot-siaal-kultuuriline keskkond, mis toob siia kümme-konna aasta jooksul kokku rahvus-vahelist äri tegema näiteks 50 000 ärksat rootslast, 50 000 soomlast, 50 000 ukrainlast ja peterburlast.

Kuidas teha Tallinnast regiooni tõmbekeskus, omas klassis maailmalinn? Septemb-

Välisinvesteeringute meelitamiseks vajame me siia tööle välis-maiseid talente.

ris toimus New Yorgi Times Centeris TEDCity2.0. TED on iga-aastane sündmus, kuhu kutsutakse kõnelema maailma juhtivamad mõtlejad ja tegijad. Seekord keskenduti linnade tulevikust rääkides ennekõike inimese tulevikule – täna elab linnades juba üle poole inim-konnast. Üha rohkem kasuta-takse terminit maailmaklassi linn (World Class City). Kus-juures tahab iga suurem linn Aasias, Aafrikas, Ameerikas ja Euroopas olla maailmaklassi linn. Kuid mis see on ja kes selle defineerib?

Vaese klassi loovus

Maailma linnaplaneerijate ja -visionääride tipp on seda meelt, et peale klaasist ja tera-sest tornide ning rahvusvahe-lise äri vereringes osalemise määrab maailmatasemel lin-na staatuse ühiskondlik sidu-

sus, inimsuhted ja solidaar-sus. Mida rohkem suudetakse ühiskonna vaesemat, kuid tihti loovamat klassi linna arengusse kaasata, seda parem on koondtulemus. Tuleviku maailmatasemel linna staatu-se määrab selle vaesemate klas-side kaasatus ja elustandard.

Näiteks Detroitis korralda-vad just nemad visioonipäevi, milliseks Detroit 2.0 kujuneda võiks. Linn on küll formaalselt pankrotis, kuid kõik tootmis-sisendid (maa, hooned, töö-tajad) on soodsalt käes. Juba on linna ajaloolise tehnoloogiakuvandi pärast sinna kolinud näiteks kellafirmad, kes kaubamärki „Detroit” rõhu-tatult kasutavad.

Nagu näeme, peab Tallinn 2.0 täna-sega võrreldes edasi arenema nii rahvusvahelise äritegemise keskusena kui ka sotsiaalselt kaasatuselt ja ühiskonna loova potentsiaali avamise mõttes. Nüüd näiteid, mida Tallinnas riigiga koostöös teha tasuks:

Määratlada linna arengu-piirkonnad ja nende ülesan-ded. Rahvusvahelise ärikesk-konnana on Tallinnas suurim potentsiaal lennuväraval ehk Ülemiste piirkonnal ja mere-väraval ehk sadamaalal. Peale nende veel südalinn ja tehni-kaülikooli kampus. Need piirkonnad tuleb terviklikult läbi mõelda ja üksikobjektide ase-mel funktsionaalselt loogilise kooslusena arendada.

Teiseks, linnaplaneerimine

tuleb tõsta kesksse kohale. Selleks, et linnaarengut kiiren-dada, tasub linna arhitektuur-ne ja strateegiline planeerimine ühendada ning luua selle põh-jal Tallinna linna strateegilise arenduse keskus. Õppida tasub nt Singapuri linnaplaneerimi-se, ettevõtluse infrastruktuuri ja turismiattraksioonide läbi-põimitud arendamisest. Tege-mist on keske ja strateegilise, mitte tugifunktsiooniga.

Tramm ülikoolilinnakusse

Kolmandaks, ühendada eri transpordiviisidega omavahel linna olulised kasvukeskused. Sadamast läbi südalinna tram-miga lennujaamaga. Tehnika-ülikooli kampus ühendada len-nujaama, kesklinna ja sadama-ga. Seejuures on olulised ka roheühendused, ärikeskuste-ga orgaaniliselt ühendatud ter-visespordivõimalused jms.

Edasi, sadamaala ja lennu-jaama piirkondade arendami-sega paralleelselt tuleb nad omavahel positsioneerida. Sadamaala tuleks suunitleda rohkem laevaturistidele, kul-tuurile, meelelahutusele, hotel-lidele (kõik mis ei too juurde autosid/veokeid, aga elavdab pealinna kultuurielu ning või-maldab teenida laeva- ja kruii-situristidelt). Ülemistes on aga strateegiline transpordisõlm, lennujaam ja ärikeskus, mida tuleks võimendada. Sellest läh-tuvalt sobituks sinna näiteks rahvusvaheline konverentsi-ja messikeskus, mis omakor-da ergutab lennuühendusi.

Hariduse poolel tuleb võ-ta eesmärgiks konsolideerida

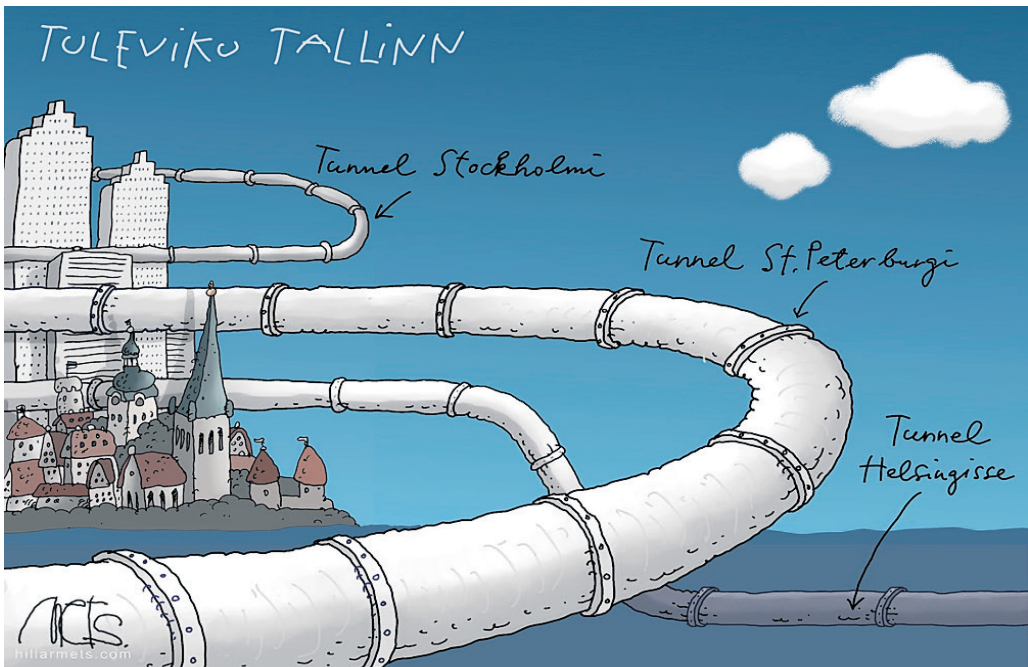
Tallinna ülikoolid ning arenda-da välja u 10 aastaga maailma esisaja hulka kuuluv interdistsiplinaarne ja rahvusvaheline ülikool, mis suudab konkuree-rida nt Aalto ülikooliga Hel-singis. Erilise tähelepanu alla tuleks võtta ka rahvusvaheli-se ja maailmatasemel ärikoo-li puudumine. Kui koolipin-gist rahvusvahelisi kontakte ja mastaapset mõtlemist kaasa ei saa, siis hiljem ei aeta Eestist ka rahvusvahelist äri ning tasu-vad töökohad jäävad loomata. Tuleks kaaluda mõne rahvus-vahelise äri- ja ettevõtluskooli filiaali Eestisse toomist.

Elukeskkonna puhul tasub õppida näiteks New Yorgilt, kuidas on värve kasutades muudetud suur hulk linna piirkondi atraktiivseks ja majan-duslikult aktiivseks. Sarnaseid odavaid, kiireid ja efektsid viise tasub koostöös kunstiaka-deemia tudengitega välja mõel-da ning ellu viia ka Tallinnas.

Tallinn on ainus Eesti linn, mis suudaks konkureerida teiste piirkonna pealinnadega. Arvestades Tallinna suhteli-selt dominantsemat rolli riigi majanduses, peab eduka Ees-ti pealinn olema Helsingist ja Kopenhaagenist veelgi dünaamilisem, haritum, ambitsioo-nikam ning mõnusam elu- ja ärikeskkond. Sellist ambitsioo-nikust, parimatega mehitatust ja eestvedamist ootan ka Tal-linna linnavõimult. Sõltumata sellest, kes järgmised neli aastat pealinna valitseb. ●

Uuringu „Estonia – The Business Paradise” leiab siit: www.estcorp.eu/blog/

HILLAR METSA METSIK MAAILM

LUGEJATE KIRJAD

Riik tegutseks Leedost ökonoomsemalt

●●Eesti Päevalehe juhtki-ri „Leedo või riigi monopol” (26.9) väidab: „Majanduslikus mõttes on paraku kulukas, kui riik soetab loomulikkul mono-poli meenutavate liinide tee-nindamiseks alternatiivse lae-vastiku.” Tegelikult on vastu-pidi – kui me praegu maksame kinni kellegi teise laevad koos kõigi kuludega, siis kavandata-va plaani järgi maksame kinni oma laevad, mis jäävad riigile.

Pealegi on riigi ootus inves-teeringu tasuvusele eraomani-kust oluliselt madalam ja int-ress tunduvalt väiksem. Arvu-tuste järgi saaks praeguse dotatsiooni mahu juures, mis on umbes 15 miljonit eurot, pidada üleväl nelja uut laeva, mitte kolme nagu praegu.

„Samuti on küsitav, kas riik tööpoolest suudaks praamiliik-lust ökonoomsemalt korralda-da kui parkümmend aastat

selle alaga tegelenud [ettevõtja Vjatšeslav] Leedo,” arvab juht-kiri. Suudab. Ka Äri-leht on kir-jutanud sellest. Laevade oman-damise ja sellega seotud kulude eristamine laevade opereerimi-se kuludest võimaldab suure-mat läbipaistvust ja kontrolli avaliku raha kasutamise üle.

Rasmus Ruuda

majandus- ja kommunikatsioo-niministeriumi avalike suhete nõunik

Arstid teevad inimesega imet

●● Hiljuti paigaldati mulle kar-diostimulaator. „Küll te näete, halb enesetunne ja tasakaalu-häired kaovad,” julgustas mind doktor Ülle Siimann, keda

tahan südamest tänada. Tahan tänada ka oma perearsti Maris Mäemetsa, doktor Sirje Sullin-gut ja doktor Priit Kampust.

Arstid teevad imet. Pannak-

se väike vidin südame juurde ja süda töötabki paremini! Riik peaks tegema kõik selleks, et arstid ei lahkuks kodumaalt.

Pilve Rästa

„FREE RANGE” ON EESTI OSCARI-KANDIDAAT

Eesti Oscari-komisjon valis Ameerika filmiakadeemia parima võõrkeelse filmi auhinna-le kandideerima Veiko Õunpuu mängufilmi „Free Range”. Komisjoni kuulusid Eesti filmi instituudi välissuhete juht Tristan Priimägi, režissöör Kersti Uibo, filmitegija-filmiajakirjanik Kristiina Davidjants, filmiajakirjanik Laurence Boyce ja Forum Cinemase levijuht Siim Rohtla. **EPL**

di välissuhete juht Tristan Priimägi, režissöör Kersti Uibo, filmitegija-filmiajakirjanik Kristiina Davidjants, filmiajakirjanik Laurence Boyce ja Forum Cinemase levijuht Siim Rohtla. **EPL**

HVOSTOV JA DŽÄSS

6. oktoobril toimub Sillamäe restoranis Krunk muusikaklubi Voffka Club avakontsert. Esineb džässbänd Sillamäe Sessioon, raamatu „Sillamäe passioon” tõlget esitleb Andrei Hvostov. **EPL**

PILTIDE MÕJUST

Homme kell 18 toimub Tallinna kunstihoones Suurbritannia kunstniku David Raymond Conroy performatiivne loeng, kus selgitatakse piltide mõju suhtlusele ja kujutlustele. **EPL**

Olav Maran: tõde on minu jaoks olulisem kui kunst

Legendaarne maalikunstnik Olav Maran jutustas sel kuul saabuva 80. sünnipäeva eel, kuidas ta tegi 1960-ndate lõpus oma elus otsustava pöörde ja koges ülima tõe otsingul vaimulikku uuestisündi.

Andres Eilart

andres.eilart@epl.ee

Meie kultuurilugu tunneb kaht täiesti erinevat Olav Maranit. 1960-ndatel oli ta juhtiv avangardist. Praegu on Maran vanameister, vaikelu sünonüüm eesti kunstis, kes on nüüdseks oma algusjärgu otsingud seljataha jätanud. Miks? Mustvalge vastus on: ta sündis uuesti. Maran leidis 1968. aastal Jumala ja pärast seda ei olnud enam eelmist Olav Maranit. Kunstnik rääkis Eesti Päevalehele oma otsingutest ja suurest avastusest, mis mõjutas ta elu ja loomingu. Maran on treenitud mälu, sügavuti mineva analüüsivõime, selgete põhimõtete, täpselt mõõdetud lausekäikudega. Kohtusin temaga kordi, palusin tal otsingust ja leidmisest jutustada. See kestis tunde, valged päevad veeresid hämarateks öhtuteks. Lugu ise on siin.

...

„Kooli ajal oli mul väikestviisi naljamehe kuulsus. Armastasin tunni ajal replike pilduda, selle eest sain märkusi, vahel saadeti ka ukse taha. Mu erilõbu oli joonistada karikatuure. Kuid kusagil sügaval sees oli masendus. Põgusad, aga helged lapsepõlvemälestused sõjaelsest Eestist, mis nüüdseks oli maha trambitud, sõja-aeg, pommitamised, kommunistliku režiimiga kaasnevad hirmud ja pinged. Kõik see kumuleerus kunstiinstituudis õppimise viimastel aastatel. Küllap oli selles omajagu igavest noortele omast „maailmavalu”, omajagu üldist sõjajärgse „löödud sugupõlve” elutunnetust, omajagu komсомoli telgitagustes nähtudkuuldud tülgaastavaid tõike ja kes teab, mida kõike veel.

Mäletan, millise lausa nagu ekstaatilise kaasaelami-

sega neelasin Karl Ristikivi paguluses kirjutatud romaani „Hingede öö”. Tundsin end samuti pagulasena – mitte ainult selles riigis ja riigikorras, vaid maailmas üldse. Olin tusane, et mind on sunnitud minu käest küsimata selles nüruses maailmas elama. Mõtlesin, et lihtsalt uudishimust võiks ju mõni aeg veel venitada ja vaadata, kuidas see jant edasi läheb, aga mitte üle 50 eluaasta. Kauem elada pole mõtet. Nägin, kuidas vanemate kunstnike pildid muutuvad lahjemaks, neil ei jätku enam energiat, et pilti pingestada. Kartsin, et sama ootab mind.

Pärast instituuti töötasin huumoriajakirja Pikker toimetuses, tegime seal nalja ja mängisime piljardit. Sain palga ja honorarid, puudust polnud. Aga vabal ajal otsisin maalimiseks motiive, mis oleksid piisavalt troostitud ja miseraablid, et väljendada sees pigistavat ängi. Tegin linnavaateid vanade majadega, mis olid määrdunud ja räämas. Kord maalisin Tisleri tänava tagaotsas vangelat väravat – valgeks lubjatud plank, rauasuurikuga võõbatud värav ja okastraatide punt-rad. Mind pandi tähele ja üks ohvitser tuli nõu andma: „Minge ometi Kadrioru maalima, seal on nii ilus!” Aga vanglavärav oli sümbol Nõukogude aja tegelikkusest ja see polnud ilus.

Tõeline tõde

Tahtsin oma piltidega väljendada tõelisust, tõde sellisena, nagu see on. Algul tajusin seda ajastu tõena. Aga ajastu tõde oli sünnitanud sürrealismi ja absurdismi – ja seda koguni „vabas maailmas”! Mis siis veel rääkida „Nõukogude korra viljastavatest tingimustest”, siin oli absurdus ruudus ja kuubis. Kuid ma ei soovinud olla ainult ajastu nutulaulu laulja. Soovisin ka tõelist tõde, seda igavest, jäävat, kandvat.

Lugesin käsitlusi filosoofilistest süsteemidest, et leida elu mõtet, ja jõudsin tõdemuseni, et ükski ei suuda oma postulaate tõestada. Neid saab vaid uskuda. Kui asi jõudis uskuseni, siis tuli vaatluse alla võtta ka usundisüsteemid. Algul kaldus huvi, nagu tollal moes, ida poole. Lugesin üht-teist budismi kohta, kirjutasin endale välja budistlikke palveid. Kuid varsti taipasin, et ma ei saa oma elukorra juures minna asjasse süvitsi, eksistentsiaalselt. Mingi salongibudist polnud mõtet olla.

Filosoofias imponeeris mulle kõige rohkem objektiivne idealism ja selle suurkuju Hegel. Kord, lugedes tema „Teoste” cessõna, leidsin väite, milles ta kinnitas, et tema süsteem pole muud kui ristisuse filosoofiline parafras. See üllatas mind. Ma polnud osanud „vana head kristlust” nii kõrgelt hinnata. Hegeli „absoluutne idee” oli niisiis Jumala ekvivalent. Tähen-dab kristluse kaudu on võimalik jõuda absoluutse tõeni ja see tõde on Jumal! Mul õnnestus hankida mingeid kristlikke tekste ja lugeda. Neid oli sõjaelsest ajast väga vähe alles jäänud, sest kommunistid hävitasid neid nii palju, kui suutsid. Üks mõte, mis mind aeg-ajalt kummitas, oli see: kui niisugune valele rajatud ideoloogia, nagu soveti oma on, nii ägedalt sõdib usundite ja isearanis kristluse vastu, siis peab neis olema midagi väga tõelist ja õiget. Kunsti ja esteetika alal tollal niimoodi otsuseid langetasimegi. Meil polnud lääne kultuurinähtuste kohta muid teabeallikaid kui kommunistlik kriitika. Vaatasime siis, et mida kõvemini midagi materdatakse, seda õigem peab see olema. See lihtne retsept toimis hästi.

Nii jõudsin positiivse huvi-ni kristluse vastu. Loetud tekstidest sain enam-vähem aru,

Kui soveti ideoloogia sõdib usundite vastu, siis peab neis midagi olema.

Toortoitumisest ja tervisest

„Nooruses otsustasin hakata harrastama mehelikke eluviise,” meenutab Maran. „Panin lauale pudeli õlut ja paki sulatatud juustu. Kõrvale popsutasin piipu. Piibupigi läks koos õlle ja juustuga alla. Vaene magu vastas ägeda gastriidiga, mis muutus krooniliseks. Kurtsin oma kõhuhäda kolleeg Nikolai Kormašovile. Tal oli sügav maohaavand. Siis aga oli ta kätte sattunud õpetus toortoitumisest. Kõik tuel töödeldud, soolatud ja marineeritud produktid on surnud. Kui organism saab piisavalt elusait, tuleb ta ise oma haigustega toime. Mul sai magu poole aastaga korda. Meil on söömise mõnu saanud tähtsamaks kui kasu.”

Keskkooli lõpetamise ajal pidutsedes jäi Maran kord purjuspäi paljale maale magama, kõrv vastu maad, ja sai kesk-kõrvapõletiku, mis läks samuti krooniliseks. Sellest pole toortoit vabastanud.

aga oli kolm mõistet, millele ma ei osanud anda mingit sisu. Need olid „patt”, „lunastus” ja „uus olemine”. Jätsin asja esialgu sinnapaika. Oli muudki, millest huvituda.

Vahepeal oli hakanud mu abikaasal Sylvial külas käima Marje Sink, Kuldar Singi ema. Sylvia oli lapsena tema juures klaveritunde võtnud. Marje oli läbinisti usklik kristlane – seejuures suurepärase helilooja, kes on kirjutanud imekauneid vaimulikke laule. Ta käis Sylviaga usuasjadest rääkimas. Mina neisse kõnelustesse ei sekkunud. Mõtlesin, et naiste jutud, las räägivad omavahel. Kuldariga suhtlesime modernistliku muusika ja kunsti pinnal. Elasime samal tänaval.

1966. aasta sügisel kutsus Marje Sink meid Õleviste kirikusse – seal pidavat kõnelema jutlustajad Ameerikast. Imedemaalt Ameerikast! Nõukogude inimeste jaoks nagu teisest galaktikast. Muidugi läksime. Kirik oli puupüsti täis. Seisime kusagil taga teiste vahele presitult. Ja sealt see algas.

Ühe jutluse ajal tundsin enda sees mingit imelikku, senikogematut puudutust, midagi hakkas mind kuuldu poole tõmbama. See tõmme jäi sisse ja ei andnud rahu. Läksin aeg-ajalt jälle, kuulasin, mida kõneldi, ja ei saanud enamasti millestki aru. Sees näris kahtlus, kas Jumal ikka on olemas või ei ole. Palvetasin: „Jumal, kui oled olemas ja tõde on sinus, siis anna mulle seda ära tunda!” Midagi ei juhtunud ja tegin oma pilte edasi. Siis aga ühel hetkel oleks nagu küsitud minu käest: „Sa otsid küll tõde ja tahad seda teada saada, aga kuidas on lood sinu pattudega?” See küsimus ei meeldinud mulle. Muidugi teadsin, et mu elus oli asju, mis polnud õiged. Aga ma püüdsin ennast õigustada ja välja vabandada.

Inimene tahab alati ennast õigustada ja süüd teiste peale veeretada. Mina püüdsin veeretada Jumala enda peale. Ütlesin: „Kui Sina oled mu loonud, siis pole ma ju ise ennast niisuguseks teinud, nagu ma olen. Kui mul on mingid nõrkused ja kalduvused, siis pole mina süüdi.”

Pean puiklemata vastutama

Nii protsessis tükki aega. Viimaks taipasin, et kui Jumal on tõesti olemas – ja see tõenäosus oli väga suur –, siin on Ta Jumal, ja kui Ta ütleb, et ma vastutan oma tegude eest, siis pean vastutama ja ei saa kõrvale põigelda.

Kui olin patu küsimuses teinud järeleandmise, siis nagu oleks pulgad mu peas pööratud. Enne olid need risti ja ma ei saanud Jumala asjades aru. Kui teistelt küsisin ja mulle seletati, siis mõistsin küll, aga ise vastusteni ei jõudnud. Nüüd aga keerati pulgad pikuti ja teave hakkas tulema. Leidsin ise vastuseid. Nii jõudsin tasapisi selleni, et kui minult küsiti, kas olen valmis oma elu Jumalale üle andma, sain vastata jaatavalt. Mõtlesin, et olen 33 aastat elanud ilma Jumalata ja tunnen küllalt hästi kõike, mida selline elu pakub. Elu koos Jumalaga ma ei tundnud. Otsustasin proovida, kas ja kuidas see hakkab minu puhul toimima. Erilisel erutas mind võimalus, et Jumal, nagu mulle öeldi, hakkab juhtima. Elus tuleb ju teha nii palju valikuid ja hea oleks, kui keegi oskaks öelda, millega mingi asi lõpeb. Andsin siis oma elu Jumalale üle ja võtsin Jeesuse Kristuse vastu oma isiklikuks päästjaks. Mulle oli öeldud, et kui seda teen, tuleb mulle hinge rahu ja rõõm. Midagi ei tulnud. Elasin edasi, tundsin end ainult pisut kindlaminini ja suutsin mitmele patule vastu panna.

LINNARUUM KINOS

Reedel ja laupäeval toimub TLÜ Balti filmi- ja meediakooli SuperNova kinosaalis rahvusvaheline konverents „Kino ja linn” (Cinema and the City). Kõik huvilised on oodatud. **EPL**

KONSTANTIN PÄTS VÕETAKSE LUUBI ALLA

Laupäeval kell 13 toimub Maarjamäe lossis ajaloolaupäevak sarjast „Valitsejad Eesti ajaloos”. Tartu ülikooli Eesti ajaloo dotsent, ajaloodoktor Ago Pajur analüüsib Konstantin Pätsi (pildil) maa-

ilmavaadet ja tegevust. Mida me Pätsist õigupoolest teame? Kes ta oli? Rahvusradikaal või sotsialist? Aatemees või majandusmees? Pajur pakub vastuseid. **EPL**

TÄNA TOIMUVAD ÜLE EESTI ÜLLATUSKONTSERDID

Tähistamaks tänast muusikapäeva on Eesti muusikanõukogu korraldanud 125 tasuta lühikontserti üle Eesti. Muusikapäev saab alguse Keila–Tallinna Elektriraudtee rongis (välju-

mine Keilast 8.34), kus esineb džässbänd Rööbas-Jats. Kontserdile võib täna sattuda veel Tallinna bussijaamas, DNB Panga kontoris, Tallinna liiklusregistri büroos jm. **EPL**

Portreed ei saa Olav Maran enam maalida: „Kui usklikuks sain, tahtsin maalida inimesi, kelle hinges oleks Jumala rahu. Aga neid on vähe. Enamik inimesi on oma probleemidega nii puntras ja iseendaga nii konfliktis, et nendest ei paista enam välja see inimese ideaalkuju, mille Jumal on neisse pannud.”

Foto: Vallo Kruuser

Pean seda enda pöördumiseks. Ärkamine oli toimunud siis, kui Jumal mind Olevistes puudutas. Nüüd tegin pöördumisositsuse. Hakkasin regulaarselt lugema pühakirja ja palvetama. Pihtisin oma patud. Nii möödus umbes aasta. Siis aga toimus midagi. See juhtus ühes koduses palveringis. Minu peale hakkas voolama Jumala armuõnnistus, midagi väga head ja ennekogematut, mind täitis suur rõõm koos tänupisarate ja heldimusega. Esimest korda sain sügavalt südamest tuleva veendumusega öelda: „Ma tänan sind, Jeesus Kristus, et sa oled mu päästnud!” Sel hetkel olin olnud seesmiselt lõõgastunud seisundis, ei pingutanud ega püüelnud, ei palvetanudki intensiivselt, ka keegi teine ei tegelenud minuga. Olin vaid vaikselt enda sees öelnud: „Jeesus, võtan vastu kõik, mida sa tahad mulle anda.” Polnud mingit emotsionaalset õhutust ega pisimatki enesesisendust, mille eest psühholoogid olid hoiatanud. See tuli mulle täiesti objektiivsest allikast.

Teadsin nüüd, et olen lunastatud ja päästetud. Mu patud polnud enam mu peal, need olid ära võetud, sain ennast seesmiselt otsekui sirgu ajada ja hingata. Kirikus olin enne tundnud end külalise-

Leidsin, et tõetunnetus on minu sees täiesti kindlalt ja endastmõistetavalt paigas.

na, nüüd tundsin, et see on mu kodu. Usklikud olid enne olnud ainult kenad sõbralikud inimesed, nüüd tundsin, et nad on mu vennad. Jumal oli olnud kõrge ja kauge abstraktne printsip, nüüd oli ta mu Isa. Olin sündinud tema lapseks. Nii oligi Jumal mulle ilmutanud, mis on patt, lunastus ja uus olemine. Algas uus elu. Kõige veenvama tunnistuse sellest, et muutus oli tõeline ja eksistentsiaalne, andsid mu oma pildid. Mu avantgardistlikud taiesed, mida olin alati tajunud otsekui oma lastena, muutusid mulle kuidagi

kaugeks ja võõraks. Siin ei saanud olla pettust. Mu hing oli end alati mu piltides ära tundnud, aga nüüd oli hinges toimunud muutus. Rääkisin oma uuest rõõmust sõpradele-tuttavatele ja enamik neist tõmbus minust eemale. Ainus lähedane, kes jäi, oli kunstnik Henn Roode, kes ka ise astus selle sammu. Ta oli tõeotsingus valmis minema lõpuni ja läkski.

Ema ütles: „Nüüd on su karjäär läbi, pilte enam ei osteta, jääd hätta.” Vastasin, et läheb, kuidas läheb, võin minna kuhugi transat viskama, jõudu veel on. Tõde on olulisem kui kunst. Ma olin ju alguses palunud tõe tundmist! Vahepeal, kui olin tegelelenud patu küsimusega – ülestunnistamine, kahetsemine, andekspalumine, heastamine –, oli tõe aspekt tulipunktist ära nihkunud. Kui nüüd küsisin endalt, et kuidas selle tõega lugu on, siis leidsin, et tõetunnetus on minu sees täiesti kindlalt ja endastmõis-

tetavalt paigas. Ei mingit eba-lemist ega kahtlust enam.

Jeesus ütles, et tema on tee, tõde ja elu. See oli nüüd minu jaoks reaalsus. Ja see reaalsus pole aastakümnetega muutunud. Ema, kes algul oli skeptiline, sai ka jumalalapseks, oli oma vanaduspäevil õnnelik ja võis rahu astuda igavikku. Kui ta oli kartnud, et mind kantakse kunstielust maha, siis tegelikult läks vastupidi. Mu uue elutunnetusega pildid leidsid head vastuvõttu, neis oli rahu, mida tänapäeva inimene nii väga igatseb ja vähe leiab.

Rituaalid tõrjuvad sisu

Mõned on huvitunud, miks mu pildidel pole usulist atribuutikat. Mõnel pildil on siiski olnud Piibel. Üldiselt leian, et atribuutika on rituaalsusega seoses. Minu jaoks pole usuloline traditsioonide ja rituaalide pidamine, vaid seesmine osadus Jumalaga. Need ei pruugi teineteist välistada, aga kahjuks tihti välistavad. Rituaalid kui vorminäh-tused tõrjuvad sisu kõrva-

le. Siin toimib Hegeli kuulus võõrandumiskategooria. Produkt muutub võõraks ja vaenulikuks ideele, mis ta sünnitas. Hoidku Jumal selle eest! Ajaloo vältel on tekkinud palju erinevaid kiriklikke traditsioone ja usukäsitlusi. Olen püüdnud neist ülevaadet saada nii palju kui võimalik ja ära kasutada neis talletunud tarkust. Ent põhimõttelise avantgardistina olen eriti huvitunud kristluse kaasaegsetest arengutest. Jäin peatuma nelipühahaluse juurde, mis sündis 20. sajandi künnisel ja on üks järjekindlaimaid Kristuse õpetuse ellurakendajaid. Nõukogude Liidus oli nelipühalus kaua keelatud, sest kirikus ei tohtinud esineda mingeid üleloomulikke nähtusi, kõik pidi jääma materialismi piiridesse. Ent nelipühahaluse spetsiifika on just selles, et taotleatakse üleloomulikke asju. Nii pidid nelipühahalased, aga muidugi mitte ainult nemad, taluma vangilaagreid ja igasugust fantaasiarikka laimuga võrtsutatud tagakiusamist. Millised on need üleloomulikud ilmin-

gud? Võin loetleda mõningaid: vaimus uute keelte rääkimine ja nende tõlgitsemine, prohvetlike sõnumite edastamine, haigete tervendamine, inimeste vabastamine neid vae-vavatest deemonitest, tuleb ette ka loodusjõudude mõjutamist. Jumal ja tema tegevus kuulub meie jaoks üleloomulikkude maailma, aga tema enda jaoks on kõik need asjad täiesti loomulikud.

Kunsti juurde tagasi tulles pean ütleva, et nagu ma pole kasutanud rituaalset atribuutikat, pole ma ka taotlenud midagi üleloomulikkude, müstiliselt ega salapäraselt. Ainult lihtsust ja siirust. Kui inimesed on tunnetanud mu piltides mingit eripärast vaimsust, siis tuleneb see mu seisundist ülalt sündinud jumalalapsest. Kui kõik inimesed oleksid ülalt sündinud jumalalapsed, nagu Jumal seda tahab, ei oleks nende jaoks siin midagi eripärast. Tahan avaldada austust loojale, isegi kui ta on ainult mõne lihtsa tarbeeseme looja. Ma ei taha looja loomingu rikkuda.” ●

Kutsekoolidel on nüüdsest lihtsam uusi erialasid õpetama hakata

Uute õppekavade loomine lihtsustus, peagi saab õppida ehitusplekk-sepaks või kullassepaks.

Kaire Talviste
kaire.talviste@epl.ee

Septembris hakkasid kehtima uus kutseõppeasutuse seadus ja kutseharidusstandard, mille eesmärk on muuta koostöö koolitajate ja tööandjate vahel lihtsamaks ja uute õppekavade loomine kiiremaks. Nõnda valmivad näiteks Haapsalu kutsehariduskeskus ja Tallinna Lasnamäe mehaanikakool koolitama ehitusplekkseppi, kelle järele on turul juba mõnda aega vajadus olnud.

„Oleme loomas optimaalse pikkuse ja kompetentsidega õppekava,” vahendab Haapsalu kutsehariduskeskuse õppedirektor Ülle Ojamäe plekksepa eriala praegust seisust. Õppega loodetakse alustada tuleval poolaastal.

Kuigi ettevõtjad on selle ala vajalikkusest juba mõnda aega märku andnud, on asjad nüüd liikuma hakanud. „Varem oli süsteem tunduvalt jäigem, sest vahelülilis oli riiklik õppekava. Arutelud eri osapoolte vahel võtsid aasta kuni kaks aega,” selgitab haridus- ja teadusministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna asejuhataja Kalle Toom. Nüüd piisab aga tööandjate eestvedamisel koostatud kutsestandardist ja selle alusel kutse kompetentside kirjeldamisest õppekavas, mis teeb uue eriala avamise oluliselt kiiremaks. Kui aga koos kutsega on koolil soov õppureile anda ka keskharidus, peab õpe vastama riiklikele õppekavale.

Uue kutseõppeasutuse seaduse jõustumise tõttu peavad koolid uuendama kõiki oma seniseid õppekavasid.

Toom märgib, et uute kut-

sestandardite koostamine on olnud intensiivne, nii on hea alus kutseõppe sisu uuendamiseks olemas.

„Koolidele tähendab see küll lisatööd, ent me näeme väga positiivset trendi, kuidas läbi selle paindlikkuse jõuda lähemale sihtgrupile ja kuidas seeläbi vähendada õpilaste koolist väljalangemist,” ütleb Ojamäe.

Kalle Toomi sõnul võtab seaduse rakendumine oma aja ja seepärast võib arvata, et uute kutsestandardite alusel alustatakse õppetööd peamiselt järgmisel ja ülejärgmisel aastal.

Milliseid kutseid on vaja?

Aeg-ajalt kerkib taas arutelu, milliseid kutseid peaks koolid üldse õpetama. Kui mõttekas on Eestis lendureid koolitada, vaadates reaalselt vajadust nende järele (küll kõrghariduse tasemel, ent olemuselt siiski kutseõpe)? Kas kelnereid ja ettekandjaid on vaja aastaid koolitada, kui ettevõtjad on rahul ka inimestega otse tänavalt? Samal ajal on katmata praktiliste oskustega erialad nagu lamekatuse paigaldaja ja ehitusplekksepp, turg vajab rohkem tööjõudu metallitööstussektoris ja elektri alal.

„See on kutsehariduse jätkuv dilemma, kas alustada kitsa ja spetsiifilise või laia profiiliga erialaga,” tõdeb Kalle Toom. „Ehitus on üpris omanäoline valdkond, kus oleme valinud teadlikult universaalse väljaõppe selle asemel, et minna väga kitsalt teemasse. Kui inimesel on ehitusest baasteadmised olemas, on ka edasine spetsialiseerumine ja jätkuõpe lihtsam. Kui aga õpetada eraldi kitsaid erialasid nagu müüri ladumine, krohvimine, plaatimine ja nt lamekatuse paigaldamine, siis on inimesel raske aasta läbi sel moel tööd leida. Plekkseppasid on aga vaja koolitada eraldi, sest see on tunduvalt keeru-

Metallitööstus vajab rohkem töölisi, kui riik suudab koolitada. Uus kutseõppeasutuse seadus ja kutseharidusstandard lubab uusi erialasid lihtsamalt avada ning lahendab ehk valdkonna kitsaskoha.

Foto: Tiit Blaht

lisem amet, kus on spetsiaalsed tööriistad ja ka materjal on suhteliselt kapriisne.”

Teenindajaid koolitatakse pigem tagasihoidlikult just põhjusel, et Eestis pakutavad töökohad selles ametis suurt ettevalmistust ei eelda. Välja-

Ta nendib ka, et metallitööstus vajab tõesti rohkem töölisi, kui riik suudab koolitada. Samuti on suurem vajadus elektri ja energeetika valdkonnas, kus tööjõu koolitamine ei takerdu mitte koolide, vaid noorte taha, kellele see amet atraktiivne pole. Jaekaubanduses suureneb vajadus nii kassapidajate kui ka müüjate järele, kes tunnevad peale kassaaparaadi ka valdkonna kaupa ning suudavad ka tahavad tegeleda müügitööga. Ka sanitehnika õpe pole üle Eesti võrdse kaetud.

Täiesti katmata erialasid aga Eestis väga palju ei ole. „Pigem on sel puhul tegu väga kitsa niši erialadega, nagu näiteks kullassepad, aga ka selles vallas algab loodetavasti paari aasta jooksul juba väljaõpe,” nendib ta. Kui uus eriala vajab kapitalset õppebaasi, tuleb kind-

lasti selle avamisel arvesse võtta, kui suur on väljaõppe vajadus ja kas investeerimine tasub end ära.

Uue õppega alustamine

Uued õppekavad sünnivad tihedas koostöös koolide, ettevõtjate ning erialaliitudega, kes teevad tööjõuvajaduse väljaselgitamiseks omajagu tööd. „Ministeerium otsustab riikliku koolitustellimuse üle. Me jälgime tugevalt koolitustellimuse täitmist, ent üldjuhul ei avalda survet konkreetse eriala avamiseks, vajadusel anname suuniseid, millise valdkonnaga peaks kool tegelema,” selgitab Toom. Ligikaudu pooltes kutsekoolides on valdkondadest esindatud toitlustusmajutus, ehitus ja autotehnika. Toomi sõnul teevad omavahel tugevalt koostööd näiteks Lõuna-Eesti kutseõppeasutused, et oleks vähem erialade dubleerimist. Ta hindab heaks suundumuseks sedagi, et nt aianduse

õpe on koondunud Räpinasse, metsandus Luuale ning põllumajandus Olustverre ja Säreverre.

Haapsalu kutsehariduskeskuse õppedirektori Ülle Ojamäe meelest on nende koolis peamised piirkondlikud erialavajadused kaetud. Uue suuna pakutakse kaks aastat juba ka hooldustöötaja kutset, Ojamäe arvates võiks pakkuda ka veel restaureerimist.

Uut eriala hakkab sage- li õpetama inimene töömaailmast. „On suur juhus, kui avatava eriala jaoks on valmis õpetaja juba olemas,” selgitab Toom. On olnud sedagi, et õpetaja omandab uue kutse. „Tea, et on käidud Soomes uut eriala õppimas. Kutseõpetajaks saamine on paindlik ja ei saa esile tuua ühtegi valdavalt mudelit. Peame kogu aeg vaatama, kuidas olemasolevat ressursi paremini kasutada ja soovitud kompetentsideni jõuda,” märgib ta. ●

Uute standardite alusel alustatakse õpet järgmisel ja ülejärgmise aastal.

õppinud teenindajat hinnatakse peamiselt kõrgtaseme restoranides.

Toitluseriala peamine probleem on Kalle Toomi sõnul see, et lõpetajad ei jää õpitut erialale truuks. „Kokkade töö on füüsiliselt ja vaimselt raske. Olla terve päeva jalge peal kuumas ruumis kõrge õhuniiskuse käes ja sul on kogu aeg kiire. Püsima jäävad vaid need, kellele see eriala on kutsumuseks.”

JURIST VASTAB

Ette puhkamisest, palgata puhkusest ja käsunduslepingust

Helve Toomla

jurist

●● Kas mul on võimalik võtta ette korralist puhkust ja kui palju lisaks juba saadaolevale korralisele puhkusele? Võtsin sel aastal välja oma korralise puhkuse 28 päeva. Aga kas mul oleks võimalik kasutada ka 14 päeva oma järgmise aasta korralise puhkusest?

Nõuda järgmise kalendriaasta puhkust kindlasti ei saa, aga kui tööandja sellega soostub, siis poolte kokkuleppel võib niimoodi teha. Arvestada tuleb sellega, et töölepingu lõppemise korral on tööandjal õigus ette antud puhkuse tasu tööta-

sust kinni pidada või töövaidlusorgani kaudu tagasi nõuda.

●● Tahan võtta palgata puhkust. Kas tööandjal on õigus keelduda? Kas palgata puhkuse ajaks mu tööleping peatub või katkeb? Kas ravikindlustus katkeb?

Õigus saada tasustamata puhkust on sätestatud töölepingu seaduse paragrahvis 64 ja 67 lg 2. Kuni 14-aastase lapse emal ja isal on õigus saada tasustamata lapsepuhkust igal kalendriaastal kuni 10 tööpäeva. Sama õigus on ka vanemal, kes kasvatab kuni 18-aastast puudega last. Tasustamata õppepuhkust on töötajal õigus saada sisseastumiseksamite

tegemiseks. Muudel juhtudel saab palgata puhkust poolte kokkuleppel, st tööandja võib selle andmisest keelduda.

Kuna palgata puhkuse ajal peab tööandja tasuma töötaja sotsiaalmaksu, siis ravikindlustus sel ajal ei katke. Peatumise ega katkemise mõisteid seaduses ei ole. Puhkuse ajal, olgu see tasuline või tasuta, ei ole töötajal töö tegemise kohustust.

●● Mulle pakutakse käsunduslepinguga tööd kojamehena, kuidas erineb see leping töölepingust? Kas käsunduslepingu alusel töötades on mul õigus saada igal aastal puhkust?

Need lepingud on väga erinevad. Käsunduslepingule ei kehti töölepingu seadus, seega ei ole alampalga nõuet, seaduse alusel ei ole puhkust ette nähtud, tööajale ei ole piiranguid, lepingu lõppemisel ei maksta hüvitisi jne.

Käsunduslepingus võib puhkuse saamises kokku leppida, aga siis peaks seal olema kirjas, mitu päeva aastas puhkust antakse ning kas ja kuidas selle eest tasutakse.

Käsunduslepingu täitmisel tuleb juhendada võlaõigusseadusest. ●

Saada oma tööalane küsimus
kristiina.viiron@epl.ee

evo furniture +design

Evo Design on mööblitootmise ning laevaehitusega tegelev rahvusvaheline ettevõtte esindustega Eestis ja USA-s.

Seoses töömahu suurendamisega otsime oma mööblitootmisega tegelevasse meeskonda professionaalset

✓ **MÖÖBLITISLERIT**
✓ **VIIMISTLEJAT**
✓ **SISUSTUSE EHITAJAT/MONTEERIJAT**

kes tunneb huvi kaasaegse mööblitootmise vastu

Kandidaatidelt eeldame:

- erialast kogemust
- jooniste lugemise oskust
- materjalide tundmist
- valmisolekut pingeliseks ning tähtajaga piiratud tööks
- põhjalikkust ja korrektsust

Omalt poolt pakume:

- vajadusel tasuta majutust
- huvitavat, mitmekülgset ning vastutusrikast tööd
- konkurentsivõimelist palka
- sõbralikku ning professionaalset kollektiivi
- võimalusi enesetäiendamiseks ja professionaalsete oskuste arendamiseks

CV palume saata aadressile Vana Narva mnt 8E, 74114 Maardu või e-postile aless@evodesign.ee. Lisainfo telefonil: 372 50 25093.

WWW.EVODESIGN.EE

S SPORT

RÜNDAJA PIIROJA TÕI VÕIDU CHENGDULE VÕIDU

Eesti jalgpallikoondise keskkaitaja Raio Piiroja tõi Chengdu meeskonnale Hiina esiliigas ülitähtsa 1 : 0 võidu Pekingi tehnikaülikooli üle. Ründajaks edutatud Piiroja lõi värava kolmandal üle-

ajaminutil. „Viimased 10 minutit mängisin ründes ja 93. minutil saime kauaoodatud värava kätte,” oli Piiroja rahul. Chengdu on väljalangemistsoonist kolme punkti kaugusel. **Delfi**

SEBASTIAN VETTEL VORMEL ON REEGLITEVASTANE?

Minardi vormelimeeskonna endine omanik Gian Carlo Minardi kahtlustab, et tänavuse hooaja valitseja Sebastian Vetteli vormel ei pruugi reeglitele vastata. „Ta suutis kurvist väljudes kiirendada

50 meetrit varem kui kõik teised. Veel üllatas mind Vetteli sõiduki mootori hää. See oli kõigist teistest Renault' masinatest erinev ja palju võimsam,” rääkis Minardi motosport.com-ile. **Delfi**

Kuidas lõpeb Levadia ja Kalju kõigi aegade kullaheitlus?

Analüüs

Andres Vaher
sporditoimetuse juht

Eesti jalgpallimeistri tiitlile käib aegade põnevaim duell, mille paljuski otsustav vaatus jõuab vaatajateni täna.

Kuus vooru minna, ainult kaks punkti vahet – selline on seis Eesti jalgpalliliigas enne Tallinna Levadia ja Nõmme Kalju tänast (algus kell 17) ülitähtsat heitlust Kadriorus. Hooaeg, kus esinelik püsinud pidevalt enneolematult tihedalt koos, saab tõeliselt intrigeeriva lõpu.

Ainult mõned faktid, mis tõestavad, et vähemalt seni on tõepoolest tegu „kõigi aegade kullajahiga”:

● **Alates 1999. aastast**, mil meistrivõistluste mängude arv kergitati 14-lt 28-le ja kuus hooaega hiljem 28-lt 36-le, on lõpptabelis kulla- ja hõbeda-omanikku nii väike vahe (ehk siis kaks punkti) eraldanud ainult 2002. ja 2008. aastal.

● Aga neist **viimasel korral** edestas meister Levadia pronksi saanud Narva Transi koguni 37 punktiga. Tänavu on esimese ja neljanda vahel praegu ainult 15 punkti.

● Üldist **trendi kinnitavad** arvud: 1999 edestas Levadia Viljandi Tulevikku 20, 2000 Levadia Florat 19, 2009 Levadia Sillamäe Kalevit ja Transi 21 punktiga. Rohkem kui kümnepunktiline vahe on olnud täiesti tavaline.

Lisamäng: kas, kus, millal?

Mäletatavasti rühkis Kalju mullu klubi ajaloo esimese meistritiitlini üsna vaevatult. Pidevalt hoiti turvalist liidripositsiooni ning lõpuks edestati Levadiat üheksa silmaga.

Tänavu on samad meeskonnad läbi kevade, suve ja nüüd ka sügise pidanud vihasid ja haaravat Vestmanni ja Piibelehe heitlust. Nii on endiselt täiesti päevakorras küsimus, kas näeme meistritiitlit aja loolist lisamängu. (Teadmiseks: nii selgitatakse vastavalt juhendile võrdsete punktide korral üksnes tiitli, mitte ühegi ülejäänud koha saatus.) Kui jah, siis millal ja kus see peetakse? Viimane voor on kalendris 9. novembril, mil ilmataat võib soosida pigem suusatajaid kui vutimehi.

Kalju ja Levadia heitlused on viimasel ajal eranditeta võitluslikud. Ka täna õhtupoolikul tasub oodata halastamatut arveteklaarmist. Foto: Rauno Volmar

Viimane voor on 9. novembril, mil ilmataat võib soosida juba suusatajaid.

11 aasta eest selgus tiitliomanik viimases voorus – Flora viigistas Levadiaga 0 : 0 ja kaitses napilt tiitlit. Juubeldamas koondise kauased raudvarad (vasakult) Kert Haavistu, Raio Piiroja, treener Arno Pijpers ja Marko Kristal.

Foto: Mati Hiis (Õhtuleht)

Eile lausus jalgpalliliidu infojuht Mihkel Uiboleht, et kindlat kuupäeva pole veel paika pandud.

„Arvestades, et seoses 15. novembril peetava Eesti–Aserbaidžaaani maavõistlusega hooldatakse Lilleküla staadioni niikuinii, võiks tavaolukorras olla loogilisim kullamängu pidamine sealsamas näiteks teisipäeval, 12. novembril. Kadrioru staadion pole sel ajal end tavapäraselt enam mängukorras hoidnud,” pakkus Uiboleht. „Aga eks mõtleme sellekohasele otsusele põhja-

likumalt näiteks kolm voo-ru enne põhihooaja lõppu – juhul kui lisamängu vajadus näib endiselt reaalsena.”

Olukorra muudab veelgi kütkestavamaks tõsiasi, et pärast tänast omavahelist kemplemist jääb hetkeliidril Levadial veel madistada Sillamäe ja Floraga ning Kaljul Floraga. Samuti peavad Levadia ja Kalju enne talvepuhkusele minemist leidma aja arveteklaarmiseks karikasarja 1/8-finaalis.

Pinge ja lahja supp käsikäes

Kas ja mida enneolematu pinge näitab: kas üha lahjemaks muutuvat suppi (loe: aina viletsamat taset), normaalse konkurentsi teket (loe: enam ei domineeri Eesti koondise baasklubi), midagi kolmandat või üldse mitte midagi?

Tõde peitub kuskil toodud tegurite vahepeal. Arvestades, et Kalju suutis Meistrite Liigas maha murda Soome esiklubi HJK ja ka Levadia ületas Euroopa Liigas esimese takistuse, ei saa päris murumängudest Munamäel kõnelda. Ühtlasi oleks kohatu pidada päris õigustühiseks ka Euroopa klu-

bide edetabelit, kus Eesti asub masendaval 50. real, seljataga üksnes Fääri saared, San Marino ja Andorra.

Ent nii-või-naapidi: terve ja haarav läbi aasta kestev konkurent on alati etem kui superklubi teke, mis on Euroopas praegustega võrreldes sisuliselt sama teovõimetu. ●

MEDALIMÄNGUD

Tallinna Levadia:

1. oktoobril kodus Nõmme Kaljuga

5. oktoobril võõrsil Sillamäe Kaleviga

19. oktoobril kodus FC Floraga

26. oktoobril võõrsil Infonetiga

3. novembril kodus Paidega

9. novembril võõrsil Kuresaarega

Nõmme Kalju:

1. oktoobril võõrsil Levadiaga

5. oktoobril kodus FC Floraga

19. oktoobril võõrsil Narva Transiga

26. oktoobril kodus Tallinna Kaleviga

2. novembril kodus Infonetiga

9. novembril võõrsil Tartu Tammekaga

Kanepi langes Pekingis konkurentsist

Kaia Kanepi laeks tugeva-koosseisulisel Pekingi tenniseturniiril jäi teine ring, kus ta tee peatas Eesti esirekeltile äärmiselt ebamugavaks vastaseks kujunenud Lucie Šafářová. Kanepi (WTA edetabelis 30.) on vasakukäelise tšehhitariga (35.) kohtunud nüüdseks juba kaheksa korra – seis on 2 : 6, seejuures on Kanepi viimasest seitsmest duellist võitnud ainult ühe.

Eile osutus Šafářová võistluspäeva viimases heitluses kindlaks otsustavatel hetkedel. Mõlemas setis oli tabulool veel seis 3 : 3, kuid seejärel võitis noorem rivaal kolm geimi järjest. Mäng kestis tund ja 38 minutit, Šafářová võitis 81 punkti Kanepi 67 vastu. Ehkki Kanepi lõi seitse ja Šafářová neli serviässa, said suuresti saatuslikuks eestlanna üheksa topeltviga, arvukad lihtsad eksimused olulistel hetkedel ning tõsiasi, et ta suutis üheksast murdepallist ära kasutada ainult ühe.

Teatavasti oli Pekingi turniir Kanepile esimese võistluse pärast US Openit. Järgnenud kuu jookslul pühendus ta vigastuse ravile ja kodus harjutamisele. ● **Andres Vaher**

Messit ootab kuni kuu aega vigastuspauusi

Maailma parim jalgpallur Lionel Messi vigastas pühapäeval reielihast ja peab esialgse prognoosi järgi kuni kuuks ravile pühendumata.

Messi lõi FC Barcelona Hispaania liiga 2 : 0 võidumängus Almeria üle avavärava, kuid pidi peagi vigastuse tõttu plat-sil Xavile ruumi tegema.

Kindlasti ei tee argentiinlane kaasa Meistrite liiga mängus Glasgow Celticuga ja järgmise laupäeva koduliiga kohtumises Valladolidi vastu. Samuti on esialgu kahtluse all 19. oktoobri kohtumine Osasunaga ja 26. oktoobril toimuv El Clasico Madridi Realiga.

Messi on sel hooajal lõonud üheksas mängus juba 11 väravat. ● **Delfi**

Motokrossi MM-i etapp ja Rahvuste motokross Eestis – utopia või reaalsus?

Telegramm

Gunnar Leheste
Teutschenthal–Tallinn

Eestlased tahavad lätlaste eeskujul korraldada soolotsiklite motokrossi MM-i etappi. Ülesanne pole kergete killast.

Miks ei võiks ühel päeval Eesti krossirajal kihutada motokrossi kuningliku ala, MX1 klassi tähed Antonio Cairoli, Clement Desalle, Max Nagl ja teised kuulsused? Lätis Ķegumsis on võistlusklasside MX1 ja MX2 maailma paremiku võrustatud 2009. aastast alates ja ka meie motosportidifännid tahavad tippsoitjatele kodus kaasa elada.

Arumäe näeb võimalust MM-etappi korraldada siis, kui Lätis tekib vaheaasta.

„Inimesed, kes Eesti suuri motosportidüritusi korraldavad, on asja üle mõelnud ja rahalise poole pealt maad uurinud. Minu unistus oleks küll ühel päeval korraldada Eestis MX1 etappi ja tuua meile kunagi ka Rahvuste motokross,” ütles Eesti mootorrattaspordi föderatsiooni motokrossi komisjoni esimees Martin Arumäe.

Korraldusõiguse saamiseks tuleb MM-sarja promootorile Youthstreamile maksta 300 000 eurot, mis eeldab, et ürituse läbiviimist toetab ka Eesti riik.

Nimetatud summa katab peamised võistlusega seotud kulusid nagu raja hooldus ning peamiste abirajatiste, boksi-alade, kohtunike kontoreite ja pressiala ülespanek.

„Youthstreami kakssada töötajat tulevad nädalavahe-tuseks võistluspaika, kaheksa rekkaga kaasas kogu kraam, mille nad ka ise üles panevad,” lausus Arumäe. „Rohkesti varustust on 300 000 euro tasumisega juba tagatud, selle eest meie enam muretsema ei peaks.”

Kiviõlis või Kosel

Arumäe hinnangul suudaks MM-i etappi võõrustada näiteks Kiviõli motokeskus, kus kuuel aastal järjest on korraldatud külgorviga tsiklite MM-i etappi.

„Seal on olemas korralik kompleks koos infrastruktuuriga: konverentsiruumid, restoranid, valgustus, liikumisrajad, elekter bokside, veeväljavõetusüsteemid,” kirjeldas

Arumäe. „Samuti on seal eri tasapindadel kulgev ja publikule hästi jälgitav võistlusrada. Kasuks tuleb külgorviga tsiklite MM-i etapi korraldamise kogemus.”

Kiviõli suureks miinuseks peetakse aga majutuspaikade ja meelelahutusvõimaluste vähesust. „Promootori tingimus on see, et 70 kilomeetri raadiuses peab olema mõni tuhat hotellikohta. Tallinna ümbrus sobiks seetõttu paremini, pealinnas on hotelle, restorane ja meelelahutusasutusi, kuhu välismaa külalised saak-

Seitsmekordne motokrossi maailmameister Antonio Cairoli võistleb MM-i etapil Lätis Ķegumsis.

Foto: Reuters/Scanpix

sid raha jätta,” lisas Arumäe, kes pidas võimaliku võistluspaigana silmas pealinnast ligi 40 kilomeetri kauguses asuvat Kose krossirada.

Eesti saab tuntut

Järgmisel aastal toimub Lätis Ķegumsis Rahvuste motokross ning maailmameistri-võistluste etappi nad samal aastal ei korralda. Martin Arumäe näeb võimalust MM-etappi korraldada ainult sellisel juhul, kui Lätis tekib veel mõni vaheaasta.

„Muidugi saaks ka nii, et ühel nädalavahetusel sõidetakse Eestis ja järgmisel Lätis, aga oleme mõlemad nii väikesed riigid, et see ei oleks kummalegi kasulik,” tõdes ta.

Mida see kõik Eestile üldse annaks? „Väga palju annaks,” vastas Arumäe. „Peredega kohale tulevad lapsed, meie spordiala potentsiaalne järelkasv, saaks võib-olla esimese võimsa krossivõistluse vaatamise kogemuse. Eesti saaks läbi maailma krossimeedia tuntut ja see tooks kasu mitte ainult korralduspiirkonnale, vaid kogu riigile.”

Arumäe on veendunud, et Läti on end 2009. aastast alates motokrossi ajalukku kirjutanud.

„Ķegumsi võistlus on sellest ajast saadik kõikides tulemustes ja Youtube'i videotest. Kodusel MM-i etapil saavad startida paljud Läti krossimehed, kes kogu MM-sarja karuselli kaasa ei jõua teha. Juhul kui saame MM-i etapi korraldusõiguse, avaneks ka meie sõitjatel hea võimalus end tippudega võrrelda,” leidis Martin Arumäe. ●

Vene iluuisutaja tahab Sotši taliolümpial Eestit esindada

Spordijuht ei soovita

Aleksandr Zabojevile

Eesti kodakondsuse

taotlemisel tormata.

Andrus Nilk

andrus.nilk@epl.ee

Üheksa kuud koos harjutanud ja võistelnud 19-aastane Eesti kodanik Natalja Zabijako ja 24-aastane Venemaa kodanik Aleksandr Zabojev tõid möödunud nädalal Saksamaal Oberstdorfs peetud võistlusel Eestile paarissõidus olümpiapileti, kuid rahvusvahelise olümpiakomitee nõudel saavad olümpiavõistkonda kuuluda üksnes vasta-va riigi kodanikud.

„Olümpiakoha saamine on väga suur asi,” ütles Eesti olümpiakomitee peasekretär Siim Sukles. „Sportlased peavad saama eneseteostuseks maksimaalsed võimalused. Samal ajal peab EOK lähtuma ROK-i kehtestatud reeglist. Samuti ei saa mööda minna Eesti seadustest, mis lubavad korraga omada ainult ühe riigi kodakondsust.”

Sukles tõdes, et vara on öelda, kas EOK võib toetada Zabojevile Eesti kodakondsuse taotlemist. „Tark ei torma, see pole saja meetri jooks,” lausus EOK tegevjuht. „Kõige-

pealt peab Eesti uisuliit ametlikult ütleva, kas nad soovivad seda kohta. Olümpiakomitee pädevuses on olümpiavõistkonna koosseisu kinnitamine. Kodakondsust eriliste teenete eest jagab vabariigi valitsus. Kui õigesti mäletan, pole valitsus kolm aastat andnud eriliste teenete eest kodakondsust.”

Kaks halba juhtumit

Eestile tõid 2010. aastal taliolümpiapileti jäätantsijad Caitlin Mallory USA-st ja Kristjan Rand. Kuid Mallory polnud valmis Eesti passi saamiseks sünnimaa kodakondsusest loobuma. 2009. aastal sai eriliste teenete eest Eesti kodanikuks Venemaa kergejõustiku-

Vara on öelda, kas EOK võib toetada Zabojevile Eesti kodakondsuse taotlemist.

lane Tatjana Kivimägi, kes aga oma õigust ei kasutanud.

Uisuliidu peasekretär Gunnar Kuura ütles, et Zabojev avaldas omavahelises vestluses valmidust Vene kodakondsusest loobuda. „Ta tuleb teisipäeval Tallinna, arutame olümpiakoha kasutamise küsimust uisuliidu juhatuses. Peame olema veendunud, et noormees ise tahab Eestit pikemaajaliselt esindada,” lausus ta. ●

Tallinn International

Horse Show 2013

Ilmub homme Eesti Päevalehe vahel

●●● EestiPäevaleht

- Elamus, usaldus, elegantsus – ratsasport!
- Uku Suviste tõusis inspiratsiooni kogumiseks sadulasse
- Eesti ratsanikud maailmakarika edetabelites
- Kuidas aretatakse tulevase sporditähti?
- Excaliburi tule ja hobuste show Saksamaalt

kuulutused.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutused.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

THE MET: LIVE IN HD

Kinodes Coca-Cola Plaza (Tallinn),
Ekraan (Tartu)
Astri (Narva)

PILETID JUBA MÜÜGIL!

Piletid ja info: www.forumcinemas.ee/ooper

The MET: Live in HD sarja suurtoetaja
The Neubauer Family Foundation

Rahvusvaheline suursponsor
Bloomberg

HD ülekannet toetab
Toll Brothers
America's Luxury Home Builder

Pjotr Tšaikovski
**JEVGENI
ONEGIN**

**5. OKTOOBER
KELL 20.00**

The Met
ropolitan
Opera **HD
LIVE**

JUST NAGU FILMIS

Sellel nädalal selgitab süüdlast välja

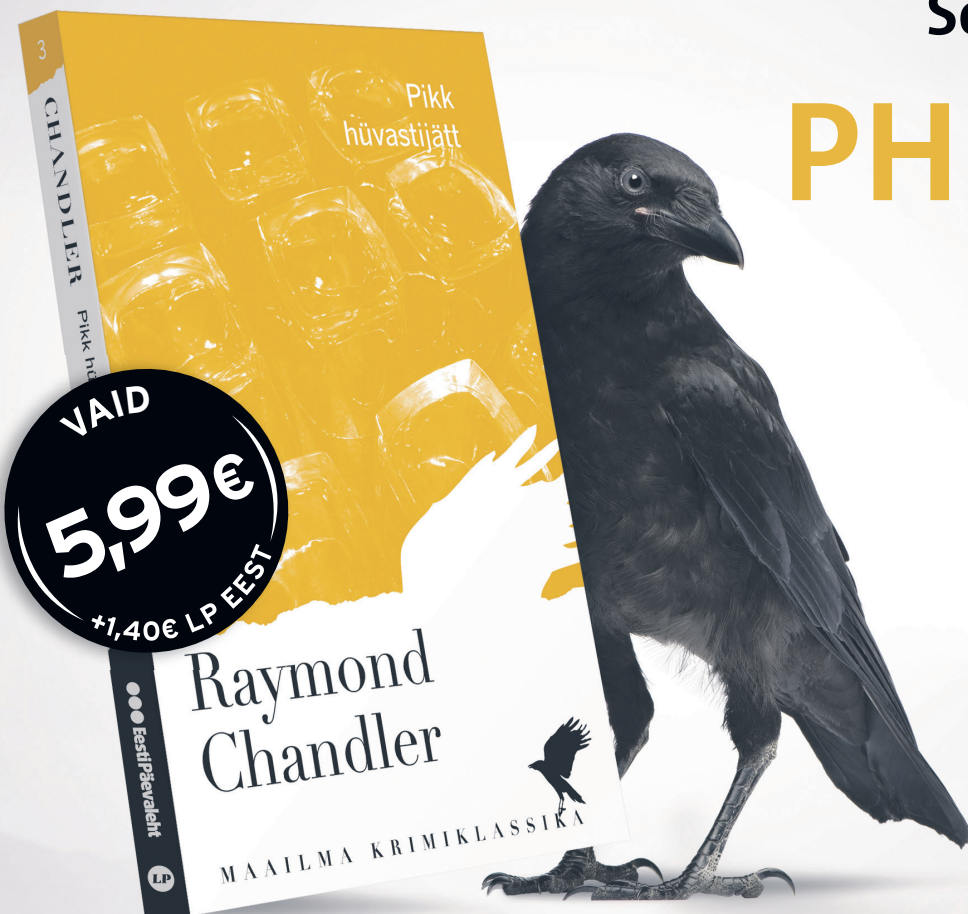
PHILIP MARLOWE!

KIIRUSTA! RAAMAT MÜÜGIL AINULT REEDENI!

Raymond Chandler "Pikk hüvastijätt"

Terry Lennox on sattunud ebameeldivasse olukorda. Tema miljonärist naine on surnud ja tal on vaja kaduda. Abi saamiseks pöördub ta eradetektiiv Philip Marlowe poole. Marlowe, kes usub, et Lennox ei tapnud oma naist, on nõus teda aitama, kuid peagi hakkab kogu lugu tal üle pea kasvama. Üks mõrv järgneb teisele ja tõde kipub ikka veel ta haardest välja libisema.

Raymond Chandler (1888–1959) kirjutas oma lühijutud ja romaanid mõnes mõttes vastuseks Briti klassikalisele kriminaalromaanile. Ta otsustas viia tegevuse härrastemajadest välja ning panna kuritegusid uurima üksildase ja nukra detektiivi. Tema Philip Marlowe tegutseb maailmas, mis on täis kasuuhneid ja alatuid inimesi, kuid ta ise on säilitanud autunde ja rikkumatusse ning on kindlasti üks krimikirjanduse huvitavamaid kangelasi. Chandleri teoseid iseloomustab täpne ja viimistletud stiil ning kuigi tal on olnud palju matkijaid ja järgijaid, pole ükski neist suutnud meistrit ületada.

Raamat on koos laupäevalehega LP müügil **vaid nädal aega!**

MÜÜGIKOHAD JA TELLIMINE: raamat.epl.ee, raamatud@epl.ee, tel 680 4444

MAAILMA
KRIMIKLASSIKA

**Nüüd kuulutuste
tellimine veelgi
lihtsam!**

Telli kuulutus Eesti Päevalehte,
Eesti Ekspressi ja Maalehte
ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst
ja tasu internetipangas.

kuulutused.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga
anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti
kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta
laega saalis, Harju 1, Tallinn

2. oktoobril 2013 kell 18.00

**AJAKIRJA
VÄRSKE RÕHK
8. SÜNNIPÄEV.**

Esitletakse Sveta Grigorjeva
debüütogu „Kes kardab Sveta Grigorjevat“
ja Värsket Rõhu 35. numbrit.

Esinevad Tõnis Vilu, Joanna Ellmann,
Kelly Turk, Kadri Pihlakas, Vootele Ruusmaa,
Kristina Viin jt.

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

**TALLINNA
LINNATEATER**

**MAAILMALE NÄHTAMATUD
PISARAD**

14., 29. oktoobril 19.00

**Robert Lepage'i
külalisetendus**

KUU TAGUMINE KÜLG

1., 2. oktoobril 19.00

Nokia Kontserdimajas

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

**AEG
KAUBELDA!**

Holmes & Meyers
kutsub metsaomanikke
läbi rääkima metsas
planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raietõugust.
Pakkuda võib lageraidest
harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava
lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuid
müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

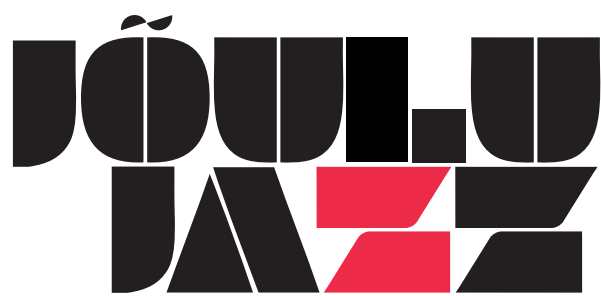

**Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi
KOKKUTULEK**

laupäeval, 19. oktoobril 2013
Eelregistreerimine kuni 17. oktoobrini.
Täpsem teave kooli kodulehel www.kilingi.edu.ee
Osalustasu 15 €
Kohapeal saab registreerida 19. okt kell 13.00–21.00,
tasumine sularahas.
Info telefonil 449 2264.

Danske Bank
New Standards

28.11-13.12

Ainult täna
ja homme!

-50%

Osta, kui julged - esinejad on veel üllatus!

Kõik kontsertide piletid
Kampaania tingimused: www.jazzkaar.ee

Laen

Laen kinnisvara tagatisel. ASA&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 www.aolaenuud.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Teenused

KAARDID ENNUSTAVAD
Tel 9001727 24h, h 1,09 €/min
www.ennustus.ee

Tervis

Parapsühholoog Ž. Stepanjan aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliiidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 58588910.

Müük

Väike mesindustalu Väike-Maarja lähistel annab teada võimalusest osta värsket mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Siiras kaastunne
Kristiina Laanestile
kalli
ISA
kaotuse puhul
Töökaaslased

IJA EBERLEIN
31.07.1923–21.09.2013
Mälestame endist balletiartisti
Avaldame kaastunnet
lahkunu lähedastele
Eesti Kutseliste Tantsijate
Loomeliit
Eesti Teatriliit
Muldasängitamine
reedel, 4. okt kl 14
Teatriliidu matuseplatsile
Metsakalmistul

Kõike võib tahta, karta ja loota
Seda, mis tuleb -
mitte keegi ei oota
/B. Alver/
Teatame sügava kurbusega
armsa
ALLAN PIIK
24.07.1950–27.09.2013
surmast
Omaksed
Hüvastijätt 5.okt. kl 14
Paide Kultuurikeskuses,
Pärnu tn. 18, Paide
Pärgasid palun mitte tuua

Avaldame südamlikku
kaastunnet abikaasa ja isa
SERGEI BARASHEV
kaotuse puhul
Per. Nikolenko, AS Tarcona

Head koolivenda
VÄINO KADARPIKKU
mälestavad TEMT'i
1950/51 a lõpetanud
Sügav kaastunne omastele

MERIKE VESBERG
sünd. Raidma
Mälestame oma armast
klassiõde ja tunne kaasa
lähedastele
Tallinna 10. Keskkooli
1961.a. lõpetanud
11 b klass

Avaldame sügavat kaastunnet
Elve Vunnile
kalli ema
ERNA NERGI
surma puhul
Ragnar Nurke innovatsiooni
ja valitsemise instituudi
töötajad

Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me vaikes leinas langetame pea...
Kallist kolleegi
PEETER MOLVÖGINIT
leinavad töökaaslased
kirjastusest Avita
Avaldame sügavat kaastunnet
vanematele, abikaasale
ja poegadele

Südamlik kaastunne
Heli Selisele ema
ja Siim Selisele
vanaema
OLLI HALG
kaotuse puhul
Elve ja Enno abikaasade
ja järglastega

Avaldame sügavat kaastunnet
Jelena Maiorovale
armsa ema
LILIJA ALEKSANDROVA
surma puhul
DeRoyal Estonia OÜ pere

Mälestame
ALEKSANDER SAVIKUT
Kursusekaaslased
TPedl 1956.a. lennust

Avaldame kaastunnet
abikaasa Henrikule lastega
ERIKA HEIL
Sõbrannad Maie, Taivi, Vilma,
Laine, Raili

Avaldame kaastunnet
Ode Varusele
ema
PILVI KESA
surma puhul
Kolleegid
Politsei- ja Piirivalveametist

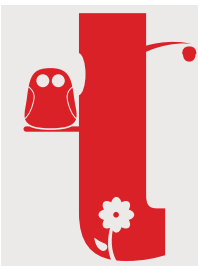
Kallis Priidik Ulp
Südamlik kaastunne Sulle
kalli
ISA
kaotuse puhul
TTÜ Spordiklubi,
TTÜ SK meistriliiga
korvpallimeeskond

Mälestame sügavas kurbuses
varalahkunud
MART KUKKE
16.12.1965–23.09.2013
Don Ramon - see oli alles mees
sulavävlina tal veri soontes kees
sõbrad Maarjamäelt
ja Piritalt

Avaldame sügavat kaastunnet
Heli Selisele
ema
OLLI HALG
22.08.1917–28.09.2013
surma puhul
Tallinna
Kultuuriväärtuste Amet

Avaldame sügavat,
südamlikku ja siirast kaastunnet
Jüri Veldemaale perega,
ema ja vanaema
HELMİ VELDEMAA
kaotuse puhul
Õde Linda Feofanov,
Sven ja Janno Feofanov
peredega

On kõrvus veel Su häälekõla
ja meeles valusalt see hetk,
kui jätsid valud vaevad
ja lahkusid meist jäädavalt...
ERIKA HEIL
20.04.1942–27.09.2013
Ärasaatmine
Pärnamäe Krematooriumis
2.okt kl 12.30
Leinab pere

LOODUS

Kristel Vilbaste
loodusenaine@hotmail.ee

NÄDALA NELI ILMAMÄRKI:

- ringisahmivad haned,
- raagus toomingas,
- jõhvikapuna
- ja esimene hall.

SOOVITUS

Vanasti tarvitasid karjapoised sügisel ruutmeetri suurusi paelahmakaid kartulite küpsetamisel: „Paaned ehk paelahmakad pandi „harjana” üks-teise najale nii, et servad vastakuti, alt aga oli vahet pool meetrit. Paante vahele tehti tuli ja köeti kivid mõlemad tuliseks. Kui arvati paantel olevat küllalt palavust, s.o särtsuvad pealesülitamisel, asetati üks paas tulisele tuhale; paanele pandi õhukeseks lõigatud kartuliviilud, neile mõnikord veel silkusid ning kaeti teise tulise paanega, kusjuures alumisele paanele oli tehtud 5 cm kõrgune rant kivikildudest ja tükkidest, mille vahele oli pandud sammalt. Sellised küpsekartuli tükid olid võrdlemisi maitsvad, aga neid oli ikka vähe ja sai vaid suumaoks. Sellist küpsetamisviisi ei kasutatud väga sageli, sest paaned lõhkesid küpsetamisel sageli.” G. Vilbaste „Noorpõlv 1885–1900”

TSITAAT

Kui vikkerkaar pärast mihlipäeva paistab, siis tuleb pitk sügise. *Ridala*

Septembri lõpp: õhk on hanede sebimist täis

-1- Haned rändavad. Hanekolmnurgas näeme suur-laukhanesid ja rabahanesid. -2- Hõbekajakas emakalaga -3- Must seatigu lehesajus -4- Hiidmuna Riidajas. Seene ümbermõõt on 126 cm.

Fotod: Arne Ader (www.looduskalender.ee)

Traali-vaali, risti-rästi üle mere ja üle maa. Edasi ja tagasi, nii kuis tuul kannab! Hanede sebimist meie õhk täis. Sabatuulega nad tulevad ja sabatuulega nad lähevad. Praegu on soojamaalenuks sobiv aeg. Maha tulevad nad ainult siis, kui tuul neile mõnel päeval vastunokka puhub. Või siis, kui väsimus võimust võtab. Looduskaitseja Agu Leivits kirjeldab nädalavahetust: „Taevas oli pidevalt mõni 500-pealine parv, tulid päris kaugelt ja väsinult. Üks suur-laukhani tuli Kilingi-Nõmme Suveaeda puude vahele maha. Inimesed kutsusid väsinud lindu vaatama, aga hani sai ikka ise lendu.” Hanesid on praegu põhiliselt kahte liiki: nii suur-laukhanesid kui ka rabahanesid. Meie enda kurekogumid läksid tuultega ära, luikedest on näha olnud laululuiki, aga väikeluikesid

veel pole. Nemad tulevad lume eel ja tähistaevaga.

Kakusügis

Läinud on aga kõik kaugemale rändavad putuktoidulised linnud: peoleod, öösorrid, karmiinleevikesed, piiritajad jt. Vahepeal meeli kütnud musttihase ränne on vaibunud. Leivits ütleb, et musttihase ränne on igal aastal ettearvamatult, sel aastal tulid nad invasioonina augustis ja septembris otsustasid pörutada tagasi põhja: „Ju see Tallinn neile siis jalgu ka jäi!” Õnneks pole enam klaaside vastu põrganud lindudest kuulda. Ka rähnide ränne on lõppemas. Põhja poolt on peale kuuseseeemnesööjate tulnud hulk hiirsesööjaid – liikvel on võotkakud ja karvasjalgkakud.

Hall on maas

Muidugi oli selle nädala tõsisem üllataja Hallavana, kes

kleepis kõrtele kena suhkru-se katte ja närtsitas kõrvitsalehed. Kohati oli külma isegi 4 kraadi. Aotäht tõi õuest veel keskhommikul suure peotäie valget sära, õues sulas see alles lõunaks. Ja kuigi kõik lõunapoolsed taimed said kutse lumelelelt, troonib mu lillepeenras norguvajunud daaliate vahel uhkelt ise seemnest kasvama hakanud tomat. Toomingad aga loovutasid oma lehed põhjala rahvale, Mandri-Eesti on ka täis vahtrapuna ja saarekulda. Rannarahvas peab vahtralee veel ootama.

Põud

Aivar Ruukel kirjutab Soomaalt, et jõed on praegu enneolematult madalad. „Veetase on madalaimad, mis sel aastajal nähtud. Isegi plaanisime avada Soomaa kuuenda hooaja: et üle kogu maa võiks rahvas tulla ja proovida, kuidas on

Soomaal madalvee ajal kanuuga rallida...” Meretuuled jõgesid ei tõsta ja taevaski annab vähe juurde. Meres aga algavad Läti rahvuskala emakala pulmad. Looduskalender Gennadi Skromnovi suu läbi paneb aga südamele, et algamas on ajukahid, loomad lähevad paanikajooksu – autojuhid, olge ettevaatlikud!

Punane pullike

Kel aga plaanis jõhvikale minna, see peab arvestama, et kuiv suvi suutis suure jõhvikasaagi kuivatada. Marjad on väiksemad ja neid on vähem. Kuid jõhvikale minna on viimane aeg, sest öökülmade näpistatud marjad on pehmed ja neid on halvem korjata. Kel põnevaid lugusid jõhvikatest ja jõhvikalkäimisest, võiks neid mulle saata, loodan jõhvikalood raamatuna tagasi rahva sekka saata. ●

VANA BASKINI TEATRI etendused

ETENDUSTE ALGUS KELL 19.00

Piletid müügil Piletimaailmas, Piletilevis, Statoilis ja kohapeal.

www.vanabaskiniteater.ee

MIKA WALTARI
TULE TAGASI, GABRIEL!

01.10. Paide Kultuurikeskus
04.10. Kuusalu Rahvamaja
06.10. Tapa Kultuurikoda
09.10. Haapsalu Kultuurikeskus
12.10. Vanemuise Teater s/m
13.10. Keila Kultuurikeskus
15.10. Salme Kultuurikeskus
19.10. Rakvere Teater
21.10. Endla Teater
22.10. Salme Kultuurikeskus
25.10. Saue Huvikeskus
30.10. Põlva Kultuurikeskus

ENE JÄRVIS, ANNE PALUVER
AGNES AALISTE, JÜRI AARMA

10.10. Salme Kultuurikeskus
16.10. Kärkla Kultuurikeskus
17.10. Vastemõisa Rahvamaja
05.11. Karksi Kultuurikeskus
07.11. Vastelliina Rahvamaja
08.11. Mustvee Kultuurikeskus
12.11. Räpina Rahvamaja
20.11. Puhja Rahvamaja
28.11. Kiili Rahvamaja
03.12. Antsla Kultuurikeskus
07.12. Turba Kultuurimaja

HELGI SALLO, RAIVO TRASS,
RAIVO METS, VELJO REINIK

RICHARD BAER
OOTAMATU ETTEPANEK

KADRI ADAMSON, MARIKA KOROLEV, RAIVO RÜÜTEL, EGON NUTER, TÖNU KILGAS, RAIVO METS, JANEK SARAPSON

ERIC CHAPPELL
MINA HAKKAN PEAMINISTRIKS

03.10. Saku Valla Maja
11.10. Mäetaguse Rahvamaja
18.10. Rae Kultuurikeskus
22.11. Türi Kultuurimaja
30.11. Rakvere Teater

NÄDAL AEGA KOLMEKESI 07.10. Kuressaare Kultuurikeskus / 08.10. Orissaare Kultuurimaja / 14.10. Otepää Kultuurikeskus / 28.10. ja 24.11. Salme Kultuurikeskus

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.ee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välisuudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.ee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

